

ארץ זו היא ארצי

המנדט על פלשתינה (א"י) ההיבטים החוקיים של זכויות היהודים

אלי א. הרץ

1920 - השטח המקורי שיועד להקמתו של הבית הלאומי היהודי

1922 - השטח הסופי שיועד להקמתו של הבית הלאומי היהודי

“בפלשתינה בזכות ולא ברשות...”

“כאשר נשאלת השאלה מה משמעותו של פיתוח הבית הלאומי ליהודים בפלשתינה, ניתן להשיב כי אין מדובר בכפיית הלאומיות היהודית על תושבי פלשתינה כולם, אלא בפיתוחה של הקהילה היהודית הקיימת, בעזרתם של יהודים ממקומות אחרים בעולם, על מנת לעשותה למרכז אשר על יסוד דת וגזע יהפוך מקור גאווה לעם היהודי כולו. אך על מנת שתוכל הקהילה היהודית להתפתח בחופשיות ועל מנת שתעמוד לרשות העם היהודי ההזדמנות המלאה להפגין את כישוריו, חיוני כי תדע קהילה זו שמקומה בפלשתינה בזכות ולא ברשות.”

ווינסטון צ'רצ'יל

שר המושבות של בריטניה

יוני 1922

Copyright © 2008 Myths and Facts, Inc. and Eli E. Hertz
כל הזכויות שמורות © 2008, אלי א. הרץ

All rights reserved. Parts of this publication may be reproduced with attribution for non-commercial use and as citation. For all other purposes a prior written permission of the publisher must be obtained.

Published by:
Myths and Facts, Inc.
PO Box 941, Forest Hills, NY 11375

Myths and Facts, Inc. is a tax-exempt organization under section 501(c)(3) of the Internal Revenue Code (“IRC”) and all contributions to it are deductible as charitable contributions.

www.MythsandFacts.org
eMail Address: contact@MythsandFacts.org

Library of Congress Catalog Number: 2007942563

ISBN 10: 0-9741804-3-2

Printed in the United States of America

Eli E. Hertz, Editor-in-Chief, Writer and Publisher

Cover design by Nick Moscovitz. Maps by Eli E. Hertz

All quotes included in this document are taken verbatim from the given source.

תוכן העניינים

מפה: פלשתינה, 24 באפריל 1920	כריכה
מפה: פלשתינה, 16 בספטמבר 1922	כריכה
"בפלשתינה בזכות ולא ברשות ..."	2
הקדמה	4
ה-"מנדט על פלשתינה" (ארץ-ישראל) – היבטים משפטיים של זכות העם היהודי לבית לאומי בפלשתינה	5
שני האירועים המשמעותיים ביותר בהיסטוריה המודרנית אשר הובילו ליצירתו של בית לאומי ליהודים	5
יסודה של הציונות המודרנית	5
הצהרת בלפור	5
מקורו ואופיו של ה-"מנדט על פלשתינה"	6
הכרה בקשר ההיסטורי לפלשתינה	7
מפה: פלשתינה היהודית	8
פלשתינה היא שם של איזור גיאוגרפי, לא לאום מעולם לא התקיימה מדינה ערבית ריבונית בפלשתינה	9
ה-"מנדט" הגדיר את המקומות המותרים והאסורים להתיישבות יהודית	11
זכויות פוליטיות בפלשתינה הוענקו ליהודים בלבד	12
עמיות (Peoplehood) יהודית בפלשתינה	14
ירושלים בתקופת ה-"מנדט"	14
זכויות היהודים על פלשתינה הובטחו בערבות בינלאומית	15
ארצות-הברית ומדיניות ה-"מנדט"	16
ה-"מנדט על פלשתינה" תקף עד היום	16
נסיונות סרק לקרוא תיגר על ה-"מנדט על פלשתינה"	17
מיתוס: ה-"מנדט על פלשתינה" הוא מנדט מסוג "A"	19
מיתוס: ה-"מנדט" מפר את סעיף 22 של אמנת חבר-הלאומים	19
מיתוס: פלשתינה הובטחה לערבים על ידי סר הנרי מקמהון	20
מיתוס: "הקו-הירוק" מ-1949 הוא גבולה הבינלאומי המוכר של ישראל	22
מיתוס: הערבים הפלשתינים מבקשים שלום עם ישראל	23
נספח א' ה-"מנדט על פלשתינה"	23
נספח ב' – מימוש סעיף 25 במסמך ה-"מנדט על פלשתינה"-א"י	25
נספח ג' - סעיף 22 לאמנת חבר-הלאומים	32
נספח ד' - החלטת האו"ם 181 – ההצעה לחלוקת פלשתינה-א"י	34
מפה: ההצעה לחלוקת פלשתינה-א"י	35
נספח ה' - מגילת העצמאות של ישראל	36
נספח ו' - עמדת ממשלות ישראל	43
"גאולת פלשתינה ..."	45
הערות	46
	47

הקדמה

השאלתם את עצמכם מה הביא לכך שבמשך 30 שנה – בין 1917 ל-1947 – אלפי יהודים ברחבי העולם התעוררו בוקר אחד והחליטו לעזוב את ביתם ולעלות לפלשתינה-א"י? רובם המכריע עשה זאת מפני ששמע שעתיד לקום בית לאומי לעם היהודי בפלשתינה על יסוד התחייבות חברי-הלאומים במסמך ה-"מנדט על פלשתינה". מסמך זה העניק ליהודים את הזכות הבלתי-ניתנת-להפקעה להתיישב בכל מקום בפלשתינה-א"י – האזור שבין נהר הירדן והים התיכון. ה-"מנדט על פלשתינה" לא היה חזון נאיבי שאומץ בחפזה על ידי הקהילה הבינלאומית. חמישים ואחת מדינות חברות – כל חברי-הלאומים – הצהירו פה אחד ב-24 ביולי 1922 כי:

"ניתנה בזאת הכרה לקשר ההיסטורי של העם היהודי עם פלשתינה,

וזכותו לכינון מחדש של ביתו הלאומי בארץ זו." (הדגשת המחבר)

חשוב לציין שזכויות פוליטיות להגדרה עצמית כאומה עבור ערבים הוענקו על ידי אותו חברי-הלאומים בארבעה מנדטים אחרים – בלבנון וסוריה (המנדט צרפתי), עיראק ומאוחר יותר עבר-הירדן (המנדט בריטי).

כל נסיון לשלול את זכותו של העם היהודי על פלשתינה-א"י ולמנוע גישה ושליטה באזור שהוקצה לעם היהודי ע"י חברי-הלאומים הינו עבירה בוטה על החוק הבין לאומי.

חזון "מפת-הדרכים", כמו גם לחציו המתמשכים של ה-"קוורטט" (ארה"ב, האיחוד-האירופי, האו"ם ורוסיה) לוותרים על חלקים משטחי ארץ-ישראל, מנוגדים לחוק הבינלאומי, אשר תובע לעודד התישבות יהודית צפופה בכל חלקי הארץ ואשר אוסר על מסירת שטחי פלשתינה לכל גורם זר כנובע מסעיף 5 של ה-"מנדט על פלשתינה".

בבואם לנסות ולהשכין שלום בין מדינת היהודים ושכנותיה הערביות, יזכרו אומות-עולם מי הוא הריבון החוקי שזכותו הבלתי-מעורערת על שטח פלשתינה מעוגנת בחוק הבינלאומי ותקפה עד היום הזה: העם היהודי.

לחיוזוקו, ישבתי וכתבתי מינשר זה.

אלי הרץ

ה- "מנדט על פלשתינה" (ארץ-ישראל) היבטים משפטיים של זכות העם היהודי לבית לאומי בפלשתינה

**שני האירועים המשמעותיים ביותר בהיסטוריה המודרנית
אשר הובילו ליצירתו של בית לאומי ליהודים:**

1. יסודה של הציונות המודרנית

בנימין זאב (תיאודור) הרצל, (2 במאי, 1860 – 3 ביולי, 1904)

אחרי שהיה עד להתפשטות האנטישמיות בעולם, חש הרצל שעליו להקים תנועה פוליטית אשר מטרתה כינונו של בית לאומי ליהודים בפלשתינה. לצורך כך כינס הרצל את הקונגרס הציוני הראשון בבאזל שבשווייץ בשנת 1897. על חונו ותובנותיו של הרצל ניתן ללמוד מכתביו:

"דיכוי ורדיפות לא יוכלו לנו. אין עוד עם בעולם ששרד מאבקים וסבל כשלנו.

"פלשתינה היא ביתנו ההיסטורי הזכור-לעד.

"שמה של פלשתינה לבדו מושך את עמנו בכוח שעצמתו מופלאה.

"הרעיון שפרשתי במנשר זה הינו עתיק: רעיון השבתה של המדינה היהודית על כנה.

"העולם מדהדה בזעקות כנגד היהודים, וזעקות אלו העירו את הרעיון מתנומתו. ... הננו עם – עם אחד."¹

2. הצהרת בלפור

משרד החוץ הבריטי, 2 בנובמבר, 1917

לורד רוטשילד היקר.

בעונג רב הנני מעביר לידך, בשמה של ממשלת הוד-מלכותו, הצהרה זו של הודות עם השאיפה הציונית היהודית אשר הוגשה לקבינט (הבריטי) ואושרה על ידו.

"ממשלת הוד-מלכותו רואה בעין יפה את כינונו של בית לאומי לעם היהודי בפלשתינה, ותעשה את מיטב מאמציה לסייע בהשגת מטרה זו, תוך הבנה ברורה שלא יעשה דבר אשר עשוי לפגוע בזכויותיהם האזרחיות או הדתיות של הקהילות הלא יהודיות הקיימות בפלשתינה, או בזכויות ובמעמד הפוליטי שממנו נהנים יהודים בכל מדינה אחרת."

אודה לך אם תביא הצהרה זו לידיעתה של ההסתדרות הציונית.²
על החתום,

ארתור גיימס בלפור,
(שר החוץ של בריטניה)

מקורו ואופיו של ה- "מנדט על פלשתינה"

ה- "מנדט על פלשתינה", מסמך היסטורי של חבר-הלאומים, מפרט את זכותם המשפטית של יהודים להתיישב בכל מקום במערב פלשתינה, שטח בן 10,434 מיילים רבועים³ המשתרע בין נהר הירדן והים התיכון. זכות זו לא עברה כל שינוי בחוק הבינלאומי והיא תקפה גם כיום.

המסמך הובא לדיון בוועידת סן רמו (San Remo), ב-24 באפריל 1920, ותנאיו נוסחו בהסכם סוורס (Sèvres) ב-10 באוגוסט 1920. תנאי המנדט נוסחו סופית ואושרו פה אחד ב-24 ביולי 1922 על ידי מועצת חבר-הלאומים, אשר כללה באותה עת 51 מדינות.⁴ המנדט קיבל תוקף מעשי ב-29 בספטמבר 1923.⁵

ה- "מנדט על פלשתינה" לא היה חזון נאיבי שאומץ בחפזה על ידי הקהילה הבינלאומית, תוך חוסר תשומת לב להתנגדות הערבית הקיימת לעצם המחשבה על זכויות היסטוריות שיש לעם היהודי בפלשתינה. המנדט עמד במבחן הזמן: ב-18 באפריל 1946, כאשר פורק חבר-הלאומים ונכסיו וחובותיו הועברו לאומות המאוחדות, הקהילה הבינלאומית למעשה אישרה שנית את תקפותה של ההסכמה הבינלאומית בעניין. בעשותה כן הובהר שוב כי התנאים להקמתו של בית לאומי ליהודים הם ביטוי לרצונה של הקהילה הבינלאומית, "ברית קדושה" – זאת למרות העובדה שבשלב זה כבר היה ברור מעבר לכל ספק כי הערבים מתנגדים לקיומה של המולדת היהודית בפלשתינה, בכל צורה שזו תלבש.

רבים מבלבלים את ה- "מנדט על פלשתינה" (הברית) עם המנדט הבריטי (הנאמן המופקד על קיום הברית). ה- "מנדט על פלשתינה" הוא מסמך משפטי של חבר-הלאומים שניסח את הזכויות החוקיות של יהודים בפלשתינה. המנדט הבריטי, מאידך, הוא הגוף שחבר-הלאומים הפקידו בידיו את האחריות לניהול האזור והמוציא לפועל את שהתווה ה- "מנדט על פלשתינה".

בריטניה הגדולה (המנדטור, או הנאמן) אכן השיבה את האחריות לידי האומות המאוחדות החל מ-14 במאי 1948. אולם תקפו המשפטי של ה- "מנדט על פלשתינה" של חבר-הלאומים (הברית) לא פג עם סיומו של המנדט הבריטי, אלא הועבר לידיו של האו"ם.

הכרה בקשר ההיסטורי לפלשתינה

חמישים ואחת מדינות חברות – כל חבר-הלאומים – הצהירו פה אחד ב-24 ביולי 1922:

”נתנה בזאת הכרה לקשר ההיסטורי של העם היהודי עם פלשתינה, ובזכותו לכינון מחדש של ביתו הלאומי בארץ זו.”⁶

בשונה ממדינות לאום באירופה, הלאומיות הלבנונית המודרנית, הירדנית, הסורית והעיראקית לא התפתחו, כי אם נוצרו באורח שרירותי על ידי הכוחות הקולוניאליים באזור.

בשנת 1919, כתוצאה ממלחמת העולם הראשונה, אנגליה וצרפת, הרשויות המנדטוריות, חילקו את מה שנותר מן האימפריה העותומנית שהתמוטטה שנה קודם לכן לאיזורי השפעה. מהלך זה פיצל את המזרח התיכון לישויות פוליטיות חדשות בעלות גבולות ושמות חדשים.⁷

שטחים בותרו לפי קווי אורך ללא התחשבות בגבולות מסורתיים (הן מן ההיבט הגיאוגרפי והן מבחינת יכולת קיום) או בהרכבן האתני של האוכלוסיות המקומיות.⁸

תכלית הקמתן של המדינות המלאכותיות הללו היתה שירות צרכיהן האימפריאליים והמסחריים של אדוניהן הקולוניאליים. עיראק וירדן, לדוגמה, הוקמו בתור אמירויות כדי לתגמל את משפחת האצילים ההאשמית מערב הסעודית על נאמנותה לבריטים מול העותומנים במלחמת העולם הראשונה, תחת הנהגתו של לורנס איש-ערב. עיראק ניתנה לפייסל איבן חוסיין, בנו של השריף הגדול של מכה, בשנת 1918. על מנת להעניק גם לאחיו הצעיר עבדאללה אמירות, חבר-הלאומים אישר לבריטניה לקצץ 77 אחוז משטח המנדט המקורי על פלשתינה אשר הוקצה ליהודים, ונתנה את השטח לעבדאללה בשנת 1922. בכך נוצר הבסיס למדינה החדשה: עבר-הירדן, או ירדן כפי שנקראה בהמשך.

שנאתם של הערבים למדינה היהודית מעולם לא היתה חזקה דיה למנוע את היריבויות העקובות מדם שזעזעו את המזרח התיכון. מאבקים אלו באו לידי ביטוי במלחמות האזרחים בתימן ובלבנון, וכן במלחמת אירן-עיראק, בהתקפות הגאזים על הכורדים בעיראק וכן בהריגתם של עיראקים בידי עיראקים.

האופן שבו הכוחות הקולוניאליים האירופיים עיצבו את הישויות הפוליטיות שתוארו, מבלי לתת את הדעת על הרכבן האתני, לא זאת בלבד שהוביל לסכסוכים על בסיס שיוך אתני, אלא אף עודד התפתחות של שלטון דיקטטורי, בתור צורת השלטון היחידה היכולה למשול בישויות הללו ולשמור על שלמותן.⁹

יוצאת הדופן מכל אלה היתה פלשתינה, או ארץ-ישראל – השטח שהשתרע בין נהר הירדן והים התיכון, אשר בתוכו:

”המנדטורי יהיה אחראי ליצור בארץ (פלשתינה) תנאים פוליטיים, מנהליים וכלכליים, אשר יבטיחו את הקמת הבית הלאומי היהודי, כמפורט במבוא, ואת פיתוחם של מוסדות עצמאיים, וכן את שמירת הזכויות האזרחיות והדתיות של כל תושבי פלשתינה, ללא הבדל גזע ודת.”¹⁰

פלשתינה היהודית

פלשתינה היא שם של איזור גיאוגרפי, לא לאום

מתווה השטח הסופי של פלשתינה המיועד להקמת בית לאומי ליהודים מיום ה-16 בספטמבר 1922, כמופיע במסמכי המנדטורי:¹¹

פלשתינה

הקדמה

מיקום וכו'

פלשתינה שוכנת בקצה המערבי של יבשת אסיה בין קווי הרוחב 30° צ' ו- 33° צ', ובין קווי האורך 30° 34° מז' ו- 30° 35° מז'.

מצפון גובלת פלשתינה בשטחי המנדט הצרפתי סוריה ולבנון, ממזרח בסוריה ובעבר-הירדן, מדרום-מערב בפרובינציה המצרית סיני, מדרום-מזרח במפרץ עקבה וממערב בים התיכון. הגבול עם סוריה הוא כפי שנקבע בהסכם האנגלו-צרפתי מיום ה-23 בדצמבר 1920, אשר אושרר ב-1923. פירוט הגבולות להלן:

צפון – מראס א-נאקורה (ראש הנקרה) בים התיכון מזרחה עד לנקודה דרומית לקדס, משם בכיוון צפון למטולה, הלאה מזרחה עד לנקודה ממערב לבניאס.

מזרח – מהבניאס בכיוון דרומה ממזרח לאגם החולה לג'יסר באנאת יאקוב (גשר בנות יעקב), הלאה לאורך הקו שממזרח לירדן ולאגם טבריה (כינרת) והלאה לתחנת אל-חמה על קו הרכבת סמאך-דרע. הלאה לאורך מרכז הירדן, ים המלח וואדי עראבה (הערבה) עד לנקודה במפרץ עקבה שני מילים ממערב לעיר עקבה, הלאה לאורך חוף המפרץ עד ראס ג'אבה.

דרום – מראס ג'אבה בכיוון הכללי צפון-מערב עד לצומת הכבישים נקי-עקבה ועזה-עקבה. הלאה לנקודה צפון-מערב – מערב מעין מג'ארה עד לנקודה לחוף הים התיכון צפון-מערבית לרפיח. מערב – הים התיכון.

הערבים, האו"ם וזרועותיו השונות, ולאחרונה אף בית הדין הבינלאומי לצדק, טענו כולם שוב ושוב שהפלשתינים הם עם ילידי, טענה שהשתרשה עד כי היום נתפסת כמובנת מאליה. הבעיה היא שעם פלשתיני נטול מדינה הוא פיבורק. המילה פלשתינ עצמה אינה בערבית.¹²

בדין וחשבון מאת ממשלת הוד-מלכותו בממלכה המאוחדת של בריטניה הגדולה וצפון אירלנד שהוגש למועצת חברי-הלאומים בעניין המנהל של פלשתינה ועבר-הירדן לשנת 1938, הבהירו הבריטים היטב: פלשתינה אינה מדינה, כי אם שם של איזור גיאוגרפי.¹³

פלשתינה הוא שם שטבעו הרומאים ב-135 לספירה לערך, אשר נגזר משמו של עם יורדניים אגאי אשר התיישב בעת העתיקה באיזור החוף בכנען – הפלישתים. השם נבחר על מנת להחליף את השם הקודם – יהודה, כאות להשמדתה של הריבונון היהודית בעקבות מרידות היהודים כנגד רומא.

במשך הזמן התגלגל השם הלטיני פלישתיה (*Philistia*) לפלישתינה (*Palistina*) או פלשתיין (*Palestine*).¹⁴ במהלך 2,000 השנים שבאו לאחר מכן, פלשתינה מעולם לא היתה מדינה עצמאית שהשתייכה לעם כלשהו, וכן לא הופיע כל עם פלשתיני שהבחין את עצמו מהערבים האחרים במהלך 1,300 שנותיה של ההגמוניה המוסלמית בפלשתינה תחת שלטון ערבי או עותומני. לאורך תקופה זו, ערביי המקום נחשבו כפופים ל"סוריה הגדולה", או אף ממש לחלק ממנה.¹⁵

היסטורית, לפני שהערבים המציאו את התפישה של עמיות פלשתינית (*Peoplehood*) כתופעה ערבית יהודית, לא התקיימה קבוצה כזו כלל ועיקר. ממצא זה נתמך על ידי מסמכי מנדט בריטיים רבים מספור אשר עוסקים ביהודים ובערבים של פלשתינה – לא היהודים והפלשתינים.¹⁶

למעשה, לפני שיהודי המקום החלו לכנות את עצמם ישראלים ב-1948, כאשר השם "ישראל" נבחר עבור המדינה היהודית שהוקמה, המונח "פלשתינה" התייחס באופן כמעט בלעדי ליהודים ולמוסדות שנוסדו בידי מהגרים יהודים במחציתה הראשונה של המאה ה-20, בשנים שקדמו לעצמאותה של מדינת ישראל.

דוגמאות:

- ה-"ג'רוזלם פוסט", שנוסד ב-1932, נקרא "פלשתיין פוסט" עד 1948.
- בנק לאומי לישראל, שהוקם ב-1902, נקרא "החברה האנגלו-פלשתינית" עד 1948.
- הסוכנות היהודית – זרוע של התנועה הציונית שעסקה בהתיישבות יהודית מאז 1929 – נקראה בתחילה "הסוכנות היהודית של פלשתינה".
- התזמורת הפילהרמונית הישראלית של היום, אשר נוסדה ב-1936 על ידי פליטים גרמנים – יהודים שנמלטו מגרמניה הנאצית – נקראה במקור "התזמורת הסימפונית של פלשתינה" ומנתה 70 יהודים פלשתינים.¹⁷
- המגבית היהודית-המאוחדת נוסדה ב-1939 כמיוזג של "המגבית המאוחדת של פלשתינה" ומערך גיוס הכספים של הג'וינט.

בעקבות הצלחתם בשכתוב ההיסטוריה ובשטיפת מוחו של העולם בשקר הגדול הקרוי "עם פלשתיני", ערבים פלשתינים החלו טוענים באחרונה כי הם צאצאיהם של הפלישתים הקדמונים ואף של הכנענים בני תקופת האבן.¹⁸ בהסתמך על מיתוס זה, יכולים הם אף לטעון כי נפלו קרבן בידיהם של היהודים פעמיים: לראשונה במהלך כיבוש כנען בידי בני-ישראל, ושוב בידי הישראלים בתקופה המודרנית – בדיה שאין לה שחר.¹⁹ ארכיאולוגים מספרים כי הפלשתים היו עם ים-תיכוני שהתיישב לאורך חופי ארץ כנען ב-1100 לפנה"ס ואין להם כל קשר לאומה הערבית. אנשי מדבר הם שמקורם בחצי-האי ערב.

כאילו אין די במיתוס עצמו, יו"ר אש"ף לשעבר יאסר ערפאת טען גם הוא "ערבים פלשתינים הם צאצאיהם של היבוסים, אלו הוגלו כאשר המלך דוד כבש את ירושלים.

ערפאת גם טען כי "אברהם היה עיראקי". פעם, בערב חג המולד, ערפאת הכריז כי "ישו היה פלשתיני, טענה מגוחכת שמהדהדת בה מילותיה של חנאן עשראווי, ערביה נוצרית, אשר בראיון מ-1991 במהלך ועידת מדריד אמרה: "ישו הנוצרי נולד בארצי, על אדמתי" וטענה שהיא "מצאצאיהם של הנוצרים הראשונים, המאמינים שהפיצו את הבשורה באיזור בית לחם כשש מאות שנה טרם הכיבוש הערבי. לו היו טענותיה נכונות, היו הן שקולות להודאתה כי היא יהודיה!

ערב רב של סתירות: מנהיגים פלשתינים טוענים שהם צאצאיהם של הכנענים, הפלישתים, היבוסים והנוצרים הראשונים. הם אף "חטפו" את ישו בהתעלמות מיהדותו, ובאותה עת טענו כי היהודים מעולם לא היו עם ואף מעולם לא בנו את בית המקדש בירושלים.

מעולם לא התקיימה מדינה ערבית ריבונית בפלשתינה

מלאכותיותה של הישות הפלשתינית משתקפת בגישתן ובפעולותיהן של האומות הערביות השכנות, אשר מעולם לא ייסדו 'מדינה פלשתינית' בעצמן.

הרטוריקה המשמשת את המנהיגים הערבים בשם הפלשתינים נשמעת חלולה. ערבים במדינות השכנות, ששולטים על 99.9 אחוזים מאדמת המזרח התיכון, מעולם לא הכירו בישות פלשתינית. פלשתינה ותושביה נחשבו תמיד לחלק מ"האומה הערבית הגדולה" מבחינה היסטורית, ומבחינה פוליטית לחלק אינטגרלי מ"סוריה הגדולה" – הגדרה הכוללת בתוכה את שתי גדותיו של נהר הירדן.²⁰ בשנות החמישים סיפחה ירדן את הגדה המערבית רק משום שהירדנים ראו בתושביה את אחיהם. הנאראטיב הירדני בנוגע ל"הקמת המדינה הירדנית" תומך בעובדה זו:

"הזהות הירדנית מונחת ביסוד המכנה המשותף החשוב והבסיסי אשר כולל גם את הזהות הפלשתינית, בפרט לנוכח התפתחותם המשותפת במישור ההיסטורי, החברתי והפוליטי, של העמים משני צדדיו של הירדן. ירדן, לאור מערכת יחסיה ההיסטורית והפוליטית עם הגדה המערבית ... העניקה לכל הפליטים הפלשתינים שבשטחה זכויות אזרחיות מלאות, ובה בעת ישמרו זכויותיהם הפוליטיות כפלשתינים (זכות השיבה או הזכות לפיצוי)."²¹

הערבים מעולם לא הקימו מדינה פלשתינית כאשר ב-1947 המליץ האו"ם על חלוקת פלשתינה, ועל הקמתן של "מדינה ערבית ומדינה יהודית" (לא "מדינה פלשתינית", יש לציין). כמו כן לא הקימו הערבים מדינה פלשתינית במהלך שני העשורים שקדמו למלחמת ששת הימים, בעת שהגדה המערבית היתה נתונה לשלטון ירדני ורצועת עזה לשלטון מצרי. הערבים הפלשתינים אף לא הרימו קול למען אוטונומיה או עצמאות במהלך אותן שנים תחת השלטון הירדני והמצרי.

ובאשר לירושלים: פעמיים בלבד בהיסטוריה שימשה ירושלים כעיר בירה לאומית. בפעם הראשונה בתור בירתן של שתי הממלכות היהודיות בתקופת בית ראשון ובתקופת בית שני, כמתואר בתנ"ך, וכפי שנתמך על ידי ראיות ארכיאולוגיות ומסמכים עתיקים למכביר. הפעם השנייה היא בעת המודרנית, בתור בירתה של מדינת ישראל. ירושלים מעולם לא שימשה כבירה ערבית מהסיבה הפשוטה שמעולם לא היתה מדינה ערבית פלשתינית.

זמן רב לפני ההחלטה ב-1967 ליצור עם ערבי חדש בשם "הפלשתינים", כאשר המילה "פלשתינים" נקשרה למאבק היהודי, העיד עוני ביי עבר-אל-האדי, מנהיג ערבי מקומי, לפני הגוף החוקר שהקימו הבריטים ב-1937, ועדת פיל: "אין ארץ כזו (פלשתינה)! פלשתינה היא מונח שהמציאו הציונים! אין כל פלשתינה בתנ"ך. ארצנו היתה משך מאות בשנים חלק מסוריה."²²

בשנת 1946 הופיע לפני ועדת החקירה האנגלו-אמריקנית ההיסטוריון הערבי-אמריקני פיליפ היטי אשר קבע:

"לא קיימת פלשתינה בהיסטוריה (הערבית), בשום אופן לא." לפי העיתונאית החוקרת ג'ואן פיטרס, אשר חקרה את מקורות הסכסוך היהודי-ערבי על פלשתינה במשך שבע שנים (מאז ומקדם, 2001), הזהות האחת שמעולם לא אימצה האוכלוסיה המקומית לפני מלחמת 1967 היא "ערבי פלשתיני."²³

ה-"מנדט" הגדיר את המקומות המותרים והאסורים להתיישבות יהודית

מסמך ה-"מנדט על פלשתינה" לא קבע גבולות סופיים. הוא הותיר לרשות המנדטורית לפרט את הגבולות בנספח מחייב בצורת תזכיר שיתלווה למסמך הסופי. עם זאת, סעיף 6 במסמך ה-"מנדט על פלשתינה" מצהיר בבירור: "הממשל בפלשתינה, בעודו מבטיח כי הזכויות והעמדות של יתר חלקי האוכלוסייה אינם נפגעים, יסייע בתנאים נאותים לקידומה של ההגירה היהודית, וכן יעודד בשיתוף פעולה עם הסוכנות היהודית כמוזכר בסעיף 4, התיישבות צפופה של יהודים על הקרקע, כולל אדמות מדינה וקרקעות בור שאינן דרושות לצרכי הצבור."

סעיף 25 ב-"מנדט על פלשתינה" הסמיך את הרשות המנדטורית לשנות את תנאי המנדט ביחס לאיזור שממזרח לנהר הירדן:

"בשטחים המשתרעים בין הירדן לבין גבולה המזרחי של פלשתינה, כפי שנקבע בסופו של דבר, יהיה המנדטורי רשאי, בהסכמת מועצת חברי-הלאומים, למנוע או לעכב את יישומם של תנאי מנדט זה, אשר לפי שיקול דעתו אינם ישימים לתנאי המקום הקיימים..."

בריטיניה אכן עשתה שימוש באפשרות המועלית בתזכיר כפי שצויין לעיל ביום ה-16 בספטמבר 1922. הרשות המנדטורית שלחה את התזכיר לחברי-הלאומים

אשר אישר אותו ובכך עשה אותו לחלק אינטגרלי ומחייב מבחינה משפטית של מסמך ה- "מנדט".

בכך הביא ה- "מנדט על פלשתינה" לכלל אפשרות את קיומה של מדינה ערבית רביעית ממזרח לנהר הירדן. אפשרות אשר מומשה בשנת 1946, כאשר הממלכה הירדנית ההאשמית קיבלה עצמאות מבריטניה.

כל הפסקאות במסמך ה-מנדט העוסקות בבית-לאומי ליהודים אינן תקפות לגבי טריטוריה זו (עבר-הירדן) כפי שמצויין בבירור:

"התנאים הבאים של המנדט עבור פלשתינה אינם חלים על השטח הידוע כעבר-הירדן, הכולל את כל השטחים המשתרעים ממזרח לקו המתוח מבואכה למרכזו של ואדי ערבה, ים המלח ונהר הירדן. ... ממשלת הוד-מלכותו מקבלת אחריות מלאה כבעלת המנדט על עבר-הירדן."

הקמתה של מדינה ערבית במזרח פלשתינה (ירדן בת-ימינו) על 77 אחוז משטח המנדט המקורי שנועד לבית לאומי ליהודים, לא שינתה בדבר את מעמדם של היהודים ממערב לנהר הירדן, וודאי שלא הגבילה את זכותם להתיישב בכל מקום במערב פלשתינה, הוא השטח שבין נהר הירדן והים התיכון.

אלו הם גם המסמכים האחרונים המחייבים מבחינה משפטית שישנם בנוגע למעמדו החוקי של האיזור המכונה כיום "הגדה המערבית ועזה."

התזכיר מיום ה-16 בספטמבר 1922²⁴ הוא גם התיקון האחרון של תנאי המנדט המקוריים שהוכר על ידי חבר-הלאומים או על ידי הגוף שירש את סמכויותיו – האומות המאוחדות – בהתאם לסעיף 27 של המנדט אשר מצהיר באורח שאינו משתמע לשתי פנים: "הסכמה של מועצת חבר-הלאומים נדרשת לכל שינוי של תנאי המנדט."

מגילת היסוד של ארגון האומות המאוחדות (UN Charter) מכיר במחויבות האו"ם לקיים כל התחייבות של הגוף שקדם לו – היינו חבר-הלאומים – ומבטיח להגשים את שיטת המנדט שיצר חבר-הלאומים, כפי שנוסחה בסעיף 22 באמנת חבר-הלאומים.²⁵

זכויות פוליטיות בפלשתינה הוענקו ליהודים בלבד

ה- "מנדט על פלשתינה" מבדיל בבירור בין זכויות פוליטיות – המתייחסות להגדרה העצמית של היהודים כאומה בהתהוות – וזכויות אזרחיות ודתיות, המתייחסות להבטחתן של חירויות אישיות שוות לתושבים שאינם יהודים בתור יחידים או כחברים בקהילות השונות. אף לא פעם אחת מוזכרים הערבים כעם ב- "מנדט על פלשתינה". בשום חלק במסמך כולו אין הענקה של זכויות פוליטיות לישויות לא יהודיות (כלומר לערבים). סעיף 2 ב- "מנדט על פלשתינה" מצהיר בפירוש שעל המנדטורי מוטלת האחריות:

"ליצור בארץ תנאים פוליטיים, מנהליים וכלכליים, אשר יבטיחו את הקמת הבית הלאומי היהודי, כמפורט במבוא, ואת פתוחם של מוסדות עצמאיים, וכן את שמירת הזכויות האזרחיות והדתיות של כל תושבי פלשתינה, ללא הבדל גזע ודת." (הדגשה ע"י המחבר)

זכויות פוליטיות להגדרה עצמית כאומה עבור ערבים הוענקו על ידי חברי-הלאומים בארבעה מנדטים אחרים – בלבנון, סוריה, עיראק, ומאוחר יותר בעבר-הירדן (כיום ירדן).

פרופסור יוג'ין ו. רוסטוב, מומחה למשפט בינלאומי, בדק את היסוד החוקי לטענתם של הערבים הפלשתינים להגדרה עצמית:

"... המנדט דוחה מכל וכל את טענת הערבים לזכויות פוליטיות לאומיות באיזור לטובת היהודים; שטח המנדט למעשה נשמר עבור העם היהודי למטרות של הגדרה עצמית והתפתחות פוליטית, תוך הכרה בקשר ההיסטורי של העם היהודי לארץ. לורד קרוון, שר החוץ הבריטי באותה עת, הפך קריאה זו של נוסח המנדט למפורשת. אם כך נותרת התיאוריה כי לתושביה הערבים של הגדה המערבית ורצועת עזה יש חזקה אינהרנטית על האיזור מכוח "החוק הטבעי". המשפט הלאומי המקובל וגם מגילת היסוד של האו"ם אינם מכירים בזכות של כל קבוצת אנשים הטוענת כי היא אומה, למדינה משלהם.²⁶ (הדגשה ע"י המחבר)

עמיות (Peoplehood) יהודית בפלשתינה

ראוי לציון הדו"ח מיום ה-22 באפריל 1925, שהגיש הנציב העליון למנהלת פלשתינה, הרברט סמואל, לשר המושבות ל.ס. איימרי, אשר תאר את העמיות היהודית:

"במהלך 2-3 הדורות האחרונים בפלשתינה היהודים יצרו מחדש קהילה, המונה כעת 80,000 נפש, מתוכם כרבע איכרים או עובדי אדמה. לקהילה גופים פוליטיים משלה, אסיפה נבחרת המטפלת בעניינים פנימיים, מועצות עירוניות נבחרות ואירגון המרכז את הטיפול בבתי הספר. לקהילה רב-ראשי נבחר וכן מועצה רבנית העוסקת בענייני דת. עסקיה מתנהלים בעברית המשמשת כשפת המקום, ועיתונות עברית משרתת את

צרכיה. בקהילה מתקיימים חיים אינטלקטואליים של ממש וניתן לראות פעילות כלכלית ראויה לציון. אם כן לקהילה זו, על אוכלוסייתה הכפרית והעירונית, על אירגוניה הפוליטיים, דתיים וחברתיים, על שפתה, מנהגיה וחייה העצמאיים, יש בפועל מאפיינים לאומיים." (הדגשה ע"י המחבר)

ירושלים בתקופת ה-"מנדט"

חשוב להבחין בין שני נושאים: נושא ירושלים ונושא המקומות הקדושים. פרופסור סר אליהוא לאוטרפכט מקיימברידג', שופט אד-הוק בבית הדין הבינלאומי לצדק, מומחה למשפט בינלאומי ועורכם של "דוחות החוק הבינלאומי", דוחות הנחשבים ל"תנ"כים" בתחום החוק הבינלאומי, מסביר:

"לא זאת בלבד ששתי הבעיות נפרדות זו מזו, הן אף מובחנות בטבען האחת מן האחרת. בכל הנוגע למקומות הקדושים, מדובר בעיקר בסוגיית הבטחת האינטרסים הקיימים של שלוש הדתות ומתן הערבויות הנחוצות לגישה חופשית, חופש פולחן ומנהל דתי (כפי שמובטח בסעיפים 13 ו-14 ב-"מנדט על פלשתינה" א.ה.). בנוגע לעיר ירושלים עצמה, הסוגיה היא ביסוסו של ממשל יעיל בעיר אשר יוכל להגן על זכויותיהם של מרכיביה השונים של האוכלוסייה הקיימת – נוצרים, ערבים ויהודים – והבטחת יציבות ממשלתית ובטחון פיזי אשר הם תנאי יסוד עובר עיר המקומות הקדושים."²⁷

הרעיון של בְּנָאוּם ירושלים מעולם לא היה חלק מה-"מנדט": "דבר לא נאמר ב-מנדט בנוגע לְבְּנָאוּם ירושלים. ישנן התייחסויות למקומות הקדושים, אם כי העיר עצמה אינה מוזכרת. זו כשלעצמה עובדה רלבנטית בימינו, המראה כי בשנת 1922 לא היתה כל נטיה לזהות את שאלת המקומות הקדושים עם שאלת בְּנָאוּם ירושלים."²⁸

ירושלים, בירתו ההיסטורית, פוליטית ורוחנית של העם היהודי, שימשה ועודנה משמשת, כבירתה הפוליטית של אומה אחת בלבד – אומת היהודים. ירושלים, עיר בפלשתינה, היתה ועודנה חלק מהבית הלאומי היהודי שאין עליו מחלוקת.

זכויות היהודים על פלשתינה הובטחו בערבות בינלאומית

בדו"ח הראשון של הנציב העליון למנהלת פלשתינה 1920 – 1925, שפורסם באפריל 1925 והוגש למזכירות המדינה הבריטית לענייני מושבות, נושא המשרה הרמה ביותר מטעם המנדט, הנציב העליון של פלשתינה, הדגיש כיצד הושגו הערבויות הבינלאומיות לקיומו של בית לאומי ליהודים בפלשתינה:

"ההצהרה (הצהרת בלפור) אומצה באותו זמן על ידי מספר ממשלות מבעלות הברית; היא אושרה שנית על ידי מעצמות הברית העיקריות בוועידת סן רמו ב-1920; כתוצאה מכך אומצה על ידי שני הבתים של הקונגרס בארצות-הברית. ההצהרה מגולמת במנדט על פלשתינה שאושר על ידי חבר-הלאומים ב-1922; הוצהר, בהכרזת מדיניות רשמית שהוציא משרד המושבות באותה שנה, כי היא 'מיועדת להיות בלתי פגיעה לשינויים.'²⁹

מעבר לגחמה של פוליטיקאי או מפלגה כאלו ואחרים, אחת-עשרה ממשלות בריטיות, לייבור ושמרנים, החל בזו של דייוויד לויד ג'ורג' (1916–1922) וכלה בממשלתו של קלמנט אטלי (1945–1952). ראו עצמן מחוייבות למילוי תנאי ה-"מנדט על פלשתינה" שהופקד בידיה של בריטניה על ידי חבר-הלאומים.

ארצות-הברית ומדיניות ה-"מנדט"

נשיא ארצות-הברית וודרו ווילסון (הנשיא ה-28, 1913–1921) יסד את חבר-הלאומים, ועל כך אף זכה בפרס נובל לשלום ב-1919.

מאמציו של ווילסון לצרף את ארה"ב לחבר-הלאומים לא נשאו פרי בשל התנגדויות בסנאט האמריקני. למרות שלא היתה חברה בחבר-הלאומים, ממשלת ארה"ב טענה ב-20 בנובמבר 1920 כי השתתפותה במלחה"ע הראשונה מעניקה לה את הזכות להיות שותפה בניסוח תנאי המנדט. הממשלה הבריטית נתנה את הסכמתה, וכתוצאה מכך נוסח הסכם שקרא להגן על האינטרסים האמריקנים בפלשתינה, עליו חתמו בריטניה וארה"ב ב-3 בדצמבר 1924. חשוב לציין כי באמנה נכלל הנוסח המלא של ה-"מנדט על פלשתינה", כולל המבוא!³⁰

הנשיא ווילסון היה הראשון מבין הנשיאים האמריקנים שתמך בציונות המודרנית ובמאמציה של בריטניה להקים בית לאומי ליהודים בפלשתינה (נוסח הצהרת בלפור הוגש לנשיא ווילסון ואושר על-ידו קודם לפרסום ההצהרה). הנשיא ווילסון ביטא את אמונתו העמוקה באפשרות הקמתה של מדינה יהודית:

"אני משוכנע" אמר הנשיא ווילסון ב-3 במרץ 1919, "שבעלות הברית, בתמימות דעים עם ממשלתנו ועם עמנו, מסכימות שבפלשתינה יש להניח את היסוד לקהילייה (Commonwealth) היהודית."³¹

ביום ה-30 ביוני 1922, החלטה משותפת של שני בתי הקונגרס של ארה"ב אימצה את ה-"מנדט על פלשתינה", ובכך אישרה את זכותם, שאינה ניתנת להפקעה, של יהודים להתיישב בפלשתינה – בכל במקום בין נהר הירדן והים התיכון: "בעד תמיכה בכינונו של בית לאומי לעם היהודי בפלשתינה. הוחלט על-ידי הסנאט ובית הנבחרים של ארצות-הברית של אמריקה באסיפת הקונגרס. שארצות הברית של אמריקה תומכת בכינונו של בית לאומי לעם היהודי בפלשתינה, תוך הבנה ברורה שלא יעשה דבר אשר עשוי לפגוע בזכויותיהם האזרחיות או הדתיות של הנוצרים ושל כל הקהילות הלא-יהודיות בפלשתינה, ושהמקומות הקדושים והבניינים והאתרים הדתיים בפלשתינה יזכו להגנה הולמת."³² (ההדגשות במקור)

ב-21 בספטמבר 1922, חתם הנשיא וורן ג. הרדינג (הנשיא ה-29, 1921 – 1923) על ההחלטה המשותפת לאשר את הקמתו של בית לאומי בפלשתינה.

ה-"מנדט על פלשתינה" תקף עד היום

- המנדט שרד את פירוקו של חבר-הלאומים והוא תקף עד ימינו. סעיף 80 בכתב ההקמה של האו"ם מכיר במפורש ב"מנדט על פלשתינה" של חבר-הלאומים.
- מנדט זה העניק ליהודים את הזכות הבלתי- ניתנת – להפקעה להתיישב בכל מקום בפלשתינה, האיזור שבין נהר הירדן והים התיכון, זכות שלא עברה שינוי בחוק הבינלאומי והינה תקפה גם כיום. ההתנחלויות היהודיות ביהודה, שומרון (היינו הגדה המערבית), חבל עזה וכל ירושלים הינן חוקיות. בין הדין הבינלאומי לצדק (ICJ) אישר את משמעותו ותקפותו של סעיף 80 בשלושה תיקים נפרדים:
- חוות דעת מיעצת של בית הדין הבינלאומי לצדק מ-11 ביולי 1950 בעניין "הסוגיה הנוגעת לסטטוס הבינלאומי של דרום-מערב אפריקה."³³
 - חוות דעת מיעצת של בית הדין הבינלאומי לצדק מ-21 ביוני 1971: "כאשר פורק חבר העמים, *raison d'être* (בצרפתית: "סיבת הקיום") ומטרתן המקורית של התחייבויותיו נותרו על כנן. היות שמימושן לא הותנה בקיומו של חבר-הלאומים, לא יתכן שיעצר אך מפני שהגוף המפקח פסק מלהתקיים. ... בית הדין הבינלאומי לצדק הכיר בעקביות בכך שהמנדט שרד גם לאחר קצו של חבר-הלאומים."³⁴ (הדגשת המחבר)
 - חוות דעת מיעצת של בית הדין הבינלאומי לצדק מ-9 ביולי 2004 בעניין "ההשלכות המשפטיות של בניית החומה בשטחים הפלשתינים הכבושים."³⁵ במילים אחרות, אין ביכולתו של בית הדין הבינלאומי לצדק וגם לא ביכולתה של האספה הכללית של האו"ם לשנות באופן שרירותי את מעמדה של ההתיישבות היהודית כפי שנקבע ב-"מנדט על פלשתינה", שהוא פרי הסכמה בינלאומית שמעולם לא עברה שינוי.

כל פלשתינה המערבית, מנהר הירדן ועד הים התיכון, בכלל זה הגדה המערבית ועזה, נותרת פתוחה להתיישבות יהודית תחת החוק הבינלאומי.

פרופסור רוסטוב הביע תמימות דעים עם בית הדין הבינלאומי בנוגע ל- "קדושת" הבריתות מסוגו של ה- "מנדט על פלשתינה":

"ברית' – כפי שמתוארת בסעיף 80 של כתב ההקמה של האו"ם – לא מסתיימת אך מפני שהנאמן על ביצועה מת... הזכות היהודית להתיישבות בכל מערב פלשתינה – השטח שממערב לירדן – שרירה גם לאחר הנסיגה הבריטית ב-1948. הם חלקים משטח המנדט, אשר נתון כעת באופן חוקי בידיה של ישראל ובהסכמתה של מועצת הביטחון.³⁶

המנדט הבריטי הותיר במלואה את זכותם של יהודים להתיישב ביהודה, שומרון וחבל עזה. כך מסביר פרופסור רוסטוב:

"זכות זו מוגנת על ידי סעיף 80 במגילת היסוד של האומות המאוחדות, שתקף, אלא אם מוסכם על הסכם נאמנות (דבר שלא נעשה בעבור המנדט על פלשתינה). לא ניתן להקיש מהסעיף דבר שישנה בכל דרך זכויות כלשהן של מדינות או של עמים או תנאים של גופים בינלאומיים קיימים, אשר חברות באו"ם נוטלות בהם חלק.

"למנדטים של חברי-הלאומים מעמד מיוחד בחוק הבינלאומי. הם נחשבים לבריתות, ואף 'בריתות קדושות'.

"תחת החוק הבינלאומי, לירדן ולעם הערבי-פלשתיני אשר בגדה המערבית וברצועת עזה אין כל תביעה ממשית לחוקה ריבונית על השטחים הכבושים."

מעניין לראות כיצד סעיף 80 מצא את דרכו לכתב ההקמה של האו"ם. פרופסור רוסטוב נזכר:

"אני אסיר תודה לחברי המלומד ד"ר פול ריבנפלד, אשר מזה שנים רבות הדריכני בהיסטוריה של הציונות, על שהזכיר לי כמה מהנסיבות שהובילו לאימוצו של סעיף 80 בכתב ההקמה. משלחות יהודיות שייצגו נטיות פוליטיות שונות בתוך העם היהודי נטלו חלק בועידת סן פרנסיסקו ב-1945. הרב סטפן ס. וייס, פטר ברגסון, אליהו אילת, פרופסור בן-ציון נתניהו, א. ס. יהודה והארי סלדן נמנו על הנציגים היהודים. משימתם היתה להגן על הזכות היהודית להתיישב בפלשתינה תחת המנדט מפני הסחף בעולם של מדינות שאפתניות. סעיף 80 היה התולדה של מאמציהם.³⁷

נסיונות סרק לקרוא תיגר על ה-“מנדט על פלשתינה”

מיתוס: ה-“מנדט על פלשתינה” הוא מנדט מסוג “A”

ייחוס מעמד של מנדט מסוג “A” ל-“מנדט על פלשתינה” טומן בחובו רוח רב. אם תושבי פלשתינה היו מוכנים לעצמאות תחת מנדט מסוג “A”, הערבים הפלשתינים שהיוו רוב בקרב התושבים ב-1922³⁸ (589,177 ערבים מול 83,790 יהודים) יוכלו לטעון שהם היו המוטבים העתידים של ה-“מנדט על פלשתינה” – כל זאת בהנחה שאיש לא יקרא לעולם את ניסוחו המדויק של המסמך:

1. ה-“מנדט על פלשתינה” לעולם אינו מזכיר מעמד מסוג “A” בכל זמן שהוא עבור פלשתינים ערבים.

2. סעיף 2 במסמך מציין ברורות שהרשות המנדטורית: “תהיה אחראית ליצור בארץ תנאים פוליטיים, מנהליים וכלכליים, אשר יבטיחו את הקמת הבית הלאומי היהודי.”

המסמך קורא לנקוט צעדים לעידודה של הגירה והתיישבות יהודית בכל פלשתינה מלבד האיזור שממזרח לנהר הירדן. היסטורית, אם כן, פלשתינה היתה אנומליה בתוך שיטת המנדטים, בסיווג עצמאי – אשר בתחילה התייחסו אליו הבריטים בתור “משטר מיוחד”.³⁹

רבים מניחים כי ה-“מנדט על פלשתינה” הוא מנדט מסוג “A”, קביעה נפוצה אך בלתי מדויקת שניתן למצוא במילונים ובאנציקלופדיות, ואשר משמשת תדיר תקשורת פרו-פלשתינית ולאחרונה גם את בית הדין הבינלאומי לצדק. בחוות הדעת המייעצת של בית הדין מ-9 ביולי 2004, בעניין בנייתה של חומה ב-“שטחים הפלשתינים הכבושים” קובעים השופטים בטעות:

“פלשתינה היתה חלק מן האימפריה העות'ומנית. בתום מלחמת העולם הראשונה, מנדט מסוג “A” על פלשתינה הופקד בידיה של בריטניה הגדולה על ידי חברי-הלאומים, בהתאם לפסקה 4 בסעיף 22 של הברית.”⁴⁰

אכן, מעמד מסוג “A” הוענק למספר עמים ערבים שהיו מוכנים לעצמאות באימפריה העות'ומנית לשעבר, ואך ורק לישויות ערביות.⁴¹ ערבים פלשתינים לא נמנו על אותם עמים. הדו"ח המלכותי הבריטי על פלשתינה מבהיר נקודה זאת:

“(2) המנדט (על פלשתינה) שונה בסוגו מהמנדט על סוריה ולבנון ומטויות המנדט על עיראק. הללו, שנקראו לשם נוחות מנדטים מסוג “A”, תאמו את הפסקה הרביעית בסעיף 22. המנדט על סוריה קובע שהממשל יתבסס על חוק אורגני אשר יקח בחשבון את הזכויות, האינטרסים ורצונותיהם של כל התושבים, ושצעדים יינקטו על מנת לסייע בפיתוחן של סוריה ולבנון כמדינות עצמאיות. המשפטים החופפים בטיות המנדט על עיראק היו דומים. בהתאמה לאלו מונו מחוקקים לאומיים על יסוד של בחירות.”

סעיף 1 של המנדט על פלשתינה, מאידך, מניח 'סמכויות מלאות של חקיקה ומנהל' בגבולות המנדט, בידי של המנדטורי (הרשות המנדטורית, או הנאמן).⁴²

הדו"ח המלכותי הבריטי על פלשתינה מרגיש הבדלים נוספים בין המנדטים: "באופן שאין עליו עוררין, מטרתו העיקרית של המנדט, כפי שמתבטאת במבוא ובסעיפיו, לקדם את כינונו של בית לאומי ליהודים.

"סעיפים 4, 6 ו-11 מספקים את ההכרה בסוכנות-היהודית כמוסד ציבורי שמטרתו ליעץ ולשתף פעולה עם מינהלת פלשתינה בעניינים שיש להם נגיעה לאינטרסים היהודיים. לא הוקם כל גוף מקביל לטיפול באינטרסים הערביים.⁴³

"אך פלשתינה היתה שונה מפרובינציות תורכיות – לשעבר. היא מיוחדת הן בשל היותה הארץ הקדושה עבור שלוש דתות עולמיות והן בשל היותה מולדתם ההיסטורית של היהודים. הערבים חיו בה מאות בשנים, אך הם חדלו מלמשול בה לפני זמן רב, ולאור אופיה הייחודי לא יוכלו לטעון לבעלות עליה באותה הדרך שיוכלו לתבוע חזקה על סוריה או על עיראק."⁴⁴

מיתוס: ה-"מנדט" מפר את סעיף 22 של אמנת חבר-הלאומים

דו"ח המשלחת המלכותית (הבריטית) לפלשתינה מיולי 1937 משיב לטענות הערבים שהקמת בית לאומי ליהודים בפלשתינה כפי שמורה ה-"מנדט לפלשתינה" מפרה את סעיף 22 לאמנת חבר-הלאומים,⁴⁵ בטענה כי הם (הערבים) הקהילות המוזכרות בפסקה 4:

"באשר לטענה, שהועלתה בפנינו על ידי עדים ערבים, שהמנדט בפלשתינה מפר את סעיף 22 לאמנת חבר-הלאומים כיוון שאינו תואם את פסקה 4 (של האמנה), נציין כי (א) ההכרה על-תנאי בקהילות מסוימות שהשתייכו בעבר לאימפריה התורכית, כאומות עצמאיות היא ברשות; המילים הן 'ניתן להכיר באופן מותנה', לא 'יוכר' או 'יש להכיר'; (ב) הפסקה הלפני אחרונה בסעיף 22 מורה כי דרגת הסמכות שפעיל המנדטורי תוגדר, בעת הצורך, על ידי מועצת חבר-הלאומים; (ג) על ידי קבלת מדיניותה של הצהרת בלפור על ידי כוחות הברית ועל ידי ארצות-הברית הובהר מלכתחילה שפלשתינה תופל באופן שונה מסוריה ועיראק, והשוני בטיפול אושר על ידי המועצה העליונה בהסכם סורס ועל ידי מועצת חבר-הלאומים מתוך תמיכתה במנדט.

"שאלה מסויימת זו הינה בעלת חשיבות מעשית פחותה משנדמה. משום שסעיף 2 למנדט מורה על 'פיתוחם של מוסדות עצמאיים', וכאשר נקרא (סעיף זה) לאור כוונותיה הכלליות של שיטת המנדטים (שבעניינה דבר – מה יאמר בהמשך), הוראה זו רומזת על פי שיפוטנו לכינונה של עצמאות בסופו של דבר.

"(3) השטח שנועד לכינונו של בית לאומי ליהודים, בתקופת הצהרת בלפור, הובן כפלשתינה ההיסטורית כולה, והציונים התאכזבו מרה כאשר עבר-הירדן הוסר ממנו בהתאם לסעיף 25." (סעיף זה הוציא מן הכלל 77 אחוז מפלשתינה ההיסטורית – הטריטוריה ממזרח לנהר הירדן, שנקראה בהמשך ירדן).⁴⁶

הסכם סוורס, בחלק VII, סעיפים 94 ו-95, מבהיר בכל מקרה מי הם התושבים שאליהם מתייחסת פסקה 4 מתוך סעיף 22 לאמנת חבר-הלאומים.⁴⁷

סעיף 94 מורה בבירור כי פסקה 4 מתוך סעיף 22 לאמנת חבר-הלאומים חלה על התושבים הערבים החיים בתחומיהם של המנדטים על סוריה ומסופוטמיה. בסעיף כתוב:

"מוסכם על הצדדים החתומים כי סוריה ומסופוטמיה, בהתאמה לפסקה הרביעית בסעיף 22.

"חלק I (אמנת חבר-הלאומים), יוכרו באופן מותנה כמדינות עצמאיות הנתונות ליעוץ וסיוע מנהלי מרשות מנדטורית עד לאותה עת שבה יוכלו לעמוד ברשות עצמם ..."

סעיף 95 בהסכם סוורס מבהיר כי פסקה 4 בסעיף 22 לאמנת חבר-הלאומים לא תחול על התושבים הערבים החיים בתחומי האיזור שהתווה ה-"מנדט על פלשתינה", אלא רק על התושבים היהודים. הסעיף מורה:

"מוסכם על הצדדים החתומים להפקיד, באמצעות יישום הוראותיו של סעיף 22, את הנהלת פלשתינה, בתחומים שיקבעו על ידי מעצמות הברית העיקריות, בידי של מנדטורי (נאמן) אשר יבחרו המעצמות האמורות. המנדטורי יהיה אחראי על ביצוע ההכרזה שניתנה במקור בשני לנובמבר 1917 על ידי ממשלת הוד-מעלתו הבריטי, ואושררה על ידי יתר מעצמות הברית, לצורך הקמת בית לאומי לעם היהודי בפלשתינה, בתנאי מפורש שלא ייעשה דבר אשר יפגע בזכויותיהן האזרחיות והדתיות של הקהילות הלא יהודיות בפלשתינה, או בזכויות ובמעמד הפוליטי לו זוכים היהודים בכל ארץ אחרת."

ומכאן נובעות גם הפסקה השניה והפסקה השלישית מתוך המבוא ל-"מנדט על פלשתינה":

"הואיל ומעצמות הברית העיקריות הסכימו ביניהן, שהממשל המנדטורי יהיה אחראי על ביצוע ההכרזה שניתנה במקור בשני לנובמבר 1917 על-ידי ממשלת הוד-מעלתו הבריטי, ואושררה על ידי יתר מעצמות הברית, לצורך הקמת בית לאומי לעם היהודי בפלשתינה, בתנאי מפורש שלא ייעשה דבר אשר יפגע בזכויותיהן האזרחיות והדתיות של הקהילות הלא יהודיות בפלשתינה, או בזכויות ובמעמד הפוליטי לו זוכים היהודים בכל ארץ אחרת;

"והואיל ונתנה בזאת הכרה לקשר ההיסטורי של העם היהודי עם פלשתינה, ובזכותו לכינון מחדש של ביתו הלאומי בארץ זו."⁴⁸ (הדגשה ע"י המחבר)

סעיפים 94 ו-95 בהסכם סוורס וכן ה-"מנדט על פלשתינה" מבהירים היטב:

"ה'תושבים' של הטריטוריה שעבורם נוצר ה-"מנדט על פלשתינה," אשר "עדיין אין ביכולתם" למשול בעצמם ואשר הגדרה עצמית עבורם היא "ברית קדושה" אינם פלשתינים ואף לא ערבים. ה-"מנדט על פלשתינה" נוצר על ידי קודמו של האו"ם – חברי-הלאומים – למען העם היהודי.

מיתוס: פלשתינה הובטחה לערבים ע"י סר הנרי מקמהון

בהתייחס לטענה הערבית כי פלשתינה הינה חלק מהטריטוריות שהבטיח סר הנרי מקמהון לערבים ב-1915, הצהירה הממשלה הבריטית:

"על פי דעתנו למטרותיו של דו"ח זה, די אם נציין כי הממשלה הבריטית מעולם לא קיבלה את העמדה הערבית. כאשר עמדה זו הוצגה לראשונה באופן רשמי על-ידי המשלחת הערבית ללונדון ב-1922, השיב שר המושבות (מר צ'רצ'יל): 'המכתב (מכתב מקמהון מ-24 באוקטובר 1915) מצוטט כאילו יש בו מסר שמבטיח לשריף של מכה הכרה ותמיכה בעצמאות לערבים בתחומי הטריטוריות שהוצעו לו. אולם הבטחה זו ניתנה תוך הסתייגות המפורטת באותה איגרת אשר מוציאה מן הכלל, בין השאר, את חלקה של סוריה המשתרע ממערב למחוז דמשק. ממשלת הוד-מלכותו מאז ומעולם התייחסה להסתייגות זו כמכילה את וילאיית (פלך באימפריה העותומנית) ביירות ואת הסנג'אק (מחוז) העצמאי של ירושלים. אשר על כן, כל פלשתינה אשר ממערב לירדן הוצאה מכלל התחייבותו של סר הנרי מקמהון.'

"מצערת מאד העובדה כי בלהט המלחמה, לא התאפשר לממשלה הבריטית להבהיר את כוונותיה לשריף, שאם כן היתה מצווינת העובדה כי פלשתינה אינה מוזכרת מפורשות במכתבו של סר הנרי מקמהון מיום ה-24 באוקטובר 1915. כמו כן לא היתה כל התייחסות לפלשתינה בהמשך. בתכתובת בין סר הנרי מקמהון והשריף, האיזורים היחידים שהוזכרו, שהם רלבנטיים לעניין הנוכחי, היו וילאיית אלפו (חאלב) וילאיית ביירות. השריף הכריז כי הוילאייתים הללו ערבים לגמרי; וכאשר סר הנרי מקמהון הצביע על מעורבותם של אינטרסים צרפתיים בדבר, השיב השריף שבעוד שאין הוא נסוג מתביעותיו המלאות בצפון, אין ברצונו לפגוע בברית בין בריטניה וצרפת ולא יבקש את 'מה שכעת אנו מותירים לצרפת בביירות וחופיה' עד לאחרי המלחמה."⁴⁹

מקמהון, במכתב לטיימס (בלונדון) מ-23 ביולי 1937, אישר כי פלשתינה לא נכללה באיזור שבו הובטחה עצמאות ערבית וכי הדבר הובן היטב על ידי המלך חוסיין (עבדאללה הראשון).⁵⁰

מיתוס: "הקו הירוק" מ-1949 הוא גבולה הבינלאומי המוכר של ישראל

גבולותיה של ישראל לפני 1967 שיקפו את פרישת הכוחות הישראליים והערבים מיד לאחר מלחמת העצמאות ב-1948. השופט פרופסור סטפן מ. שובל, הנשיא לשעבר של בית הדין הבינלאומי לצדק (ICJ), מבהיר בכתביו "צדק בחוק הבינלאומי" שקווי שביתת הנשק אינם גבולות קבע:

"הסכמי שביתת הנשק מ-1949 שימרו במפורש את תביעותיהם הטריטוריאליות של כל הצדדים ולא התיימרו לקבוע גבולות מוחלטים ביניהם."⁵¹

החלטה 54 של מועצת הביטחון של האו"ם (15 ביולי 1948) קוראת לערבים לקבל הפסקת אש ולהפסיק את תוקפנותם:

"נלקחה בחשבון הבעת הנכונות של ממשלת ישראל הזמנית להארכת הפסקת האש בפלשתינה, וכן שהמדינות חברות הליגה הערבית דחו פניות חוזרות ונשנות של מתווך מטעם האו"ם ושל מועצת הביטחון בהחלטה 53 (1948) מיום 7 ביולי 1948 להארכת הפסקת האש בפלשתינה; וכתוצאה מכך התחדשו פעולות האיבה בפלשתינה."⁵²

קו ההפרדה שהניבה המלחמה הותווה בחסותו של מתווך האו"ם דר' ראלף ג'ונסון באנץ'. קו גבול חדש זה שיקף את קווי הפסקת האש מ-1949 וכונה "הקו הירוק" פשוט משום שצויר על גבי מפת קווי שביתת הנשק בעיפרון ירוק.

מיתוס: הערבים הפלשתינים מבקשים שלום עם ישראל

מסמך ההקמה של אש"ף, הידוע גם בשם "האמנה הלאומית הפלשתינית" או "האמנה הפלשתינית", אומץ על ידי המועצה הפלשתינית הלאומית ביולי 1968. מתוך המסמך:

"סעיף 2: פלשתינ בגבולותיה מתקופת המנדט הבריטי היא יחידה טריטוריאלית אינטגרלית (שאיננה נחלקת).

"סעיף 9: המאבק המזוין הוא הדרך היחידה לשחרור פלשתינ, לפיכך הוא אסטרטגיה ולא טקטיקה. העם הפלשתיני מאשר את החלטתו הנחושה, המוחלטת והקבועה להמשיך במאבק המזוין ולהתקדם לקראת המהפיכה העממית והמזוינת לשחרור פלשתינ מולדתו, להחזירה אליו ולקיים את זכותו לחיות בה חיים טבעיים ואת זכותו להגדרה עצמית ולריבונות עליה.

"סעיף 19: חלוקת פלשתינ משנת 1947 והקמת ישראל בטלות מיסודן, מבלי להתחשב בזמן שעבר, משום שהן נוגדות את רצון העם הערבי הפלשתיני ואת זכותו הטבעית למולדתו, ומשום שהן סותרות את העקרונות הכלולים במגילת היסוד של האומות המאוחדות ובראשם – זכות ההגדרה העצמית.

”סעיף 20: הצהרת בלפור, ה-”מנדט על פלשתינה” ומה שנבע מהם ייחשבו בטלים. הטענות בדבר הקשר ההיסטורי או הרוחני של היהודים לפלשתינ, אינן עולות בקנה אחד עם אמיתות ההיסטוריה, או עם מרכיבי המדינה במשמעותם האמיתית. היהדות, כדת שמימית (היינו, של התגלות), איננה לאומיות בעלת קיום עצמי. וכמו־כן אין היהודים עם אחד, בעל אישיות עצמית, אלא הם אזרחים במדינות שלהן הם שייכים.”⁵³

חוקת פת”ח, בסעיף 12, קוראת ל:

”שחרור מלא של פלשתינ והשמדה של הקיום הציוני מבחינה כלכלית, פוליטית, צבאית ותרבותית.”

באשר לאופן שבו תושג מחיקתה של ישראל מהמפה, חוקת פת”ח, בסעיף 19, אינה חוסכת במילים:

”מאבק מזוין הוא איסטרטגיה ולא טקטיקה, ומהפכתו המזוינת של העם הערבי הפלשתיני הינה גורם מכריע במאבק לשחרור ובעקירת הקיום הציוני, ומאבק זה לא יפסק עד אשר תמוגר המדינה הציונית ופלשתינ תשחרר כולה.”⁵⁴

אמנת חמא”ס (ראשי תיבות ל”תנועת ההתנגדות האיסלאמית”) מצהירה בפסקה השניה:⁵⁵

”ישראל תקום ותוסיף להתקיים עד שהאיסלאם ימחה אותה, כפי שמחה את קודמיה, (דברי) האימאם החלל הקדוש (במקור – שהיד) חסן אלבא, רחמי אללה עליו.”

נספח א' – ה- "מנדט על פלשתינה"

חבר-הלאומים המנדט על פלשתינה (ארץ-ישראל)⁵⁶

יחד עם

תזכיר של המזכיר – הכללי

בהקשר לבקשה

לשטח הידוע כעבר-הירדן,
תחת התנאים המפורטים בסעיף 25

הוצג לפרלמנט בפקודת הוד-מלכותו, דצמבר, 1922

לונדון:

הוצא לאור על ידי משרד הוד-מלכותו

מועצת חבר-הלאומים:

הואיל ומעצמות הברית העיקריות הסכימו, לצורך מתן תוקף לדרישות כמפורט בסעיף 22 של אמנת חבר-הלאומים, למסור לידי המנדטורי (נאמן) שיבחר על ידי המעצמות הנ"ל, את ניהול שטח פלשתינה אשר הייתה שייכת לפנים לאימפריה הטורקית, בגבולות שיקבעו על ידן;

הואיל ומעצמות הברית העיקריות הסכימו ביניהן, שהממשל המנדטורי יהיה אחראי על ביצוע ההכרזה שניתנה במקור בשני לנובמבר 1917 על-ידי ממשלת הוד-מעלתו הבריטי, ואושררה על ידי יתר מעצמות הברית, לצורך הקמת בית לאומי לעם היהודי בפלשתינה, בתנאי מפורש שלא ייעשה דבר אשר יפגע בזכויותיהן האזרחיות והדתיות של הקהילות הלא יהודיות בפלשתינה, או בזכויות ובמעמד הפוליטי לו זוכים היהודים בכל ארץ אחרת;

הואיל ונתנה בזאת הכרה לקשר ההיסטורי של העם היהודי עם פלשתינה, ובזכותו לכינון מחדש של ביתו הלאומי בארץ זו;

הואיל ומעצמות הברית העיקריות בחרו בהוד-מלכותו הבריטי למנדטורי על פלשתינה;

הואיל והמנדט הנוגע לפלשתינה נוסח בתנאים הבאים והוגש למועצת חבר-הלאומים;

הואיל והוד-מלכותו הבריטי קיבל עליו את המנדט על פלשתינה והתחייב להוציאו לפועל בשם חבר-הלאומים בתנאים הבאים;

הואיל והאמור לעיל בסעיף 22 (פסקה 8), נקבע כי מידת הסמכות, שליטה או המינהל האמור להתבצע על ידי המנדטורי, ואשר לא הוסכמו מראש על ידי חבר-הלאומים, יוגדרו מפורשות על ידי מועצת חבר-הלאומים; מאשרים מנדט זה, מגדירים את תנאיו כדלהלן:

סעיף 1

למנדטורי יהיה יפוי-כוח מלא לחקיקה וניהול, הכל במסגרת מיגבלות תנאי מנדט זה.

סעיף 2

המנדטורי יהיה אחראי ליצור בארץ תנאים פוליטיים, מנהליים וכלכליים, אשר יבטיחו את הקמת הבית הלאומי היהודי, כמפורט במבוא, ואת פתוחם של מוסדות עצמאיים, וכן את שמירת הזכויות האזרחיות והדתיות של כל תושבי פלשתינה, ללא הבדל גזע ודת.

סעיף 3

המנדטורי, ככל שהתנאים יאפשרו, יעודד אוטונומיה מקומית.

סעיף 4

סוכנות היהודית נאותה תוכר כמוסד ציבורי שמטרתו לייעץ ולשתף פעולה עם מינהלת פלשתינה בעניינים כלכליים, חברתיים ואחרים, הנוגעים להקמת הבית הלאומי היהודי ואת ענייני האוכלוסיה היהודית בפלשתינה, וזאת בפיקוח תמידי של הממשל וכן לסייע ולקחת חלק בהתפתחות הארץ.

האירגון הציוני, כל עוד מוסדותיו וחוקתו נחשבים הולמים בעיני המנדטורי, יוכר כסוכנות. היא תנקוט בצעדים בהתייעצות עם ממשלת הוד-מלכותו הבריטי, כדי להבטיח את השתתפותם של כל היהודים החפצים לסייע בהקמתו של הבית הלאומי היהודי.

סעיף 5

המנדטורי יהיה אחראי לוודע שלא יינתן, אם ברכישה או בחכירה, שטח משטחי פלשתינה, ומכל מקום לא יושם תחת שליטת ממשלה של מעצמה זרה כל שהיא.

סעיף 6

הממשל בפלשתינה, בעודו מבטיח כי הזכויות והעמדות של יתר חלקי האוכלוסייה אינם נפגעים, יסייע בתנאים נאותים לקידומה של ההגירה היהודית, וכן יעודד בשיתוף פעולה עם הסוכנות היהודית כמוזכר בסעיף 4, היתנחלות צפופה של יהודים על הקרקע, כולל אדמות מדינה וקרקעות בור שאינן דרושות לצרכי הצבור.

סעיף 7

הממשל בפלשתינה, יהיה אחראי על חקיקת חוק התאזרחות. יכללו בחוק זה תנאים המנוסחים בכוונה להקל על רכישת האזרחות הפלשתינית על ידי היהודים המתגוררים בפינת פלשתינה.

סעיף 8

הזכויות והחסינויות של זרים, לרבות התנאים של שיפוט הקונסולים והגנתם, כפי שלפנים נהגו על ידי כניעה או שימוש בקיסרות העותומנית, לא יהיו תקפים בפלשתינה. כל עוד המעצמות, שנתיניהן נהגו מהזכויות והחסינויות הנ"ל בראשון לאוגוסט 1914, וויתרו קודם לכן על הזכות לחדשן, או שכל עוד לא תסכמנה לבטלן לפרק זמן מסוים, תתחדשנה זכויות וחסינויות אלה מיד בתום תוקף המנדט, בשלמותם או בשינויים – הכל כמוסכם בין המעצמות הנוגעות בדבר.

סעיף 9

המנדטורי יהיה אחראי על כך שהמערכת השיפוטית המוקמת בפלשתינה תערוב לביטחון זכויות מוחלט במידה שווה הן לילידים והן לזרים. יכובדו הזכויות האישיות של בני העמים השונים, עדותיהם, וענייניהם הדתיים יהיו מובטחים. במיוחד, השליטה והמינהל על ההקדש המוסלמי שימושו בהתאם לחוקי הדת וזיקת המיסדים.

סעיף 10

עד שייעשו הסכמים מיוחדים בנוגע להסגרות הקשורות לפלשתינה, חלים הסכמי ההסגרה הקיימים בין המנדטורי ויתר המעצמות הזרות גם על פלשתינה.

סעיף 11

ממשל פלשתינה יאחוז בכל האמצעים הדרושים על מנת לשמור על האינטרסים של הציבור בכל הנוגע להתפתחות הארץ, ויהיה לו סמכות מלאה, בגבולות ההתחייבויות הבינלאומיות שהמנדטורי קיבל על עצמו, לעשות לקניין הציבור או להעמיד תחת השגחתו את כל אוצרות הטבע שבארץ או המפעלים הציבוריים, השירותים והמוסדות שהוקמו ושיוקמו בה. ממשלת המנדט תנהיג שיטת רישום קרקעות המתאימה לצרכי הארץ, מתוך התחשבות, בין השאר, עם הצורך לעידוד פיתוח מערך היתנהלויות צפוף ועיבוד נמרץ של האדמה.

הממשל יוכל להסדיר יחד עם הסוכנות היהודית הנזכרת בסעיף 4, שזו תקים או תפעיל, בתנאים הוגנים ונאותים, את כל השירותים הציבוריים, ותפתח את אוצרות הטבע של הארץ, במידה ועניינים אלה אינם נעשים ישירות על ידי הממשל. כל סידור שכזה יבטיח שהרווחים שיחולקו על ידי סוכנות זו, באופן ישיר או בעקיפין, לא יעלו על מכסת רבית נאותה על ההון, וכל יתר תוספת הרווחים צריכה להיות מושקעת על ידה לטובת הארץ, כפי שאושר על ידי הממשל.

סעיף 12

בידי המנדטורי יופקד הפיקוח על יחסי החוץ של פלשתינה וכן הזכות לאשר כתבי אמנה של הקונסולים הממונים על ידי המעצמות הזרות. כן תהיה ממשלת המנדט רשאית לספק הגנה דיפלומטית וקונסולאריה של אזרחי פלשתינה השוהים מחוץ לגבולות ארצם.

סעיף 13

כל האחזיות בהקשר למקומות הקדושים ובנינים דתיים, או אתרים בפלשתינה, כולל שמור הזכויות הקיימות והבטחת גישה חופשית למקומות הקדושים, בניינים דתיים ואתרים וכן הזכות לפולחן חופשי, תוך כדי וידוא הסדר הציבורי והצניעות, כל אלה מופקדים בידי המנדטורי, אשר הוא לבדו נושא באחריות כלפי חברי הלאומים בכל העניינים המוזכרים בזאת, בתנאי שדבר בסעיף לא ימנע מהמנדטורי מלהיכנס להסדרים המוערכים כסבירים על ידי הממשל במטרה לבצע את תנאי סעיף זה; וכן בתנאי שדבר בסעיף זה לא יתפרש כהתערבות המנדטורי במרקם או הניהול של המקומות המוסלמים הקדושים, אשר חסינותם מובטחת.

סעיף 14

המנדטורי ימנה ועדה מיוחדת על מנת ללמוד, להגדיר ולקבוע את הזכויות והתביעות בקשר למקומות הקדושים וכן זכויותיהן ותביעותיהן של העדות הדתיות השונות בפלשתינה. שיטת המנוי, ההרכב והתפקידים של ועדה זו יוגשו לאישורה של מועצת חבר העמים, ובלי אישורה לא תמונה ועדה כזו ולא תיכנס למילוי תפקידה.

סעיף 15

המנדטורי ישגיח שלכולם יוטח חופש מצפון מוחלט ומילוי חופשי של כל צורות הפולחן, מוגבלים בלבד בצורך שמירה על הסדר הציבורי והמוסרי. לא תעשה כל אפליה מכל סוג שהוא בין תושבי פלשתינה מסיבות גזע, דת או שפה. שום אדם

לא יהיא מנוע מפלשתינה כאשר הסיבה היחידה היא אמונתו הדתית.
לא תישלל ולא תקופח הזכות של כל עדה להחזיק בתי ספר משלה לחנוך חבריה
בשפתם, בתנאי שימלאו אחרי דרישות חינוכיות כלליות, אשר הממשל עשוי לאכוף.

סעיף 16

ממשלת המנדט תהיה אחראית למילוי ההשגחה על מוסדות הדת והצדקה של כל
הדתות בפלשתינה, ככל שיידרש לתחזוקת הסדר הציבורי והניהול התקין. בגבולות
פיקוח זה לא יינקטו כל צעדים בפלשתינה כדי לחבל או להפריע ביוזמותיהם של
מוסדות אלה או להפלות בין שליחיהם עקב דתם או לאומיותם.

סעיף 17

ממשל פלשתינה רשאי לארגן, על בסיס התנדבותי, את הכוחות הנדרשים לשמירת
השלום והסדר, וכן להגנת הארץ, אבל בתנאי שיהיו תחת השגחת המנדטורי,
אולם אינו רשאי להשתמש בהם למטרות אחרות מלבד אלה המפורשות לעיל
מלבד אם תבוא על כך הסכמת המנדטורי. מחוץ למטרות הנ"ל, שום כוח צבאי,
ימי או אווירי לא יוקם ולא יוחזק על ידי הממשל בפלשתינה.

הדברים המוזכרים בסעיף זה לא ימנעו מהממשל של פלשתינה מלתרום לעלויות
החזקתם של כוחות הצבא של ממשלת המנדט בפלשתינה.

המנדטורי יהיה זכאי בכל עת להשתמש בדרכים, במסילות ברזל ובנמלי פלשתינה
לשם תנועת כוחותיו המזוינים והובלת דלק וציוד.

סעיף 18

המנדטורי ישגיח על כך שלא תהיה כל הפליה בפלשתינה נגד נתיני מדינה החברה
בחבר־הלאומיים (לרבות חברות המאוגדות על פי חוקיהן) בהשוואה עם המנדטורי
או כל מדינה זרה בעניינים הנוגעים למיסוי, מסחר או ניווט ימי, וכן מימוש מקצועי
או תעשייתי, או בטיפול בצי סוחר או כלי טיס אזרחיים. בדומה לכך לא תהיה
בפלשתינה כל הפליה נגד סחורות שמוצאן או ייעדן מהמדינות או למדינות הללו
ויהיה להם חופש תחבורה מוחלט בתנאים הוגנים בשטח המנדט.

בהתאם לאמור לעיל, ובהתאם לשאר תנאי מנדט זה, יכול המנדטורי בעצת
ממשלת המנדט להטיל מסים ותשלומי מכס הדרושים לפי שיקול דעתו, ולאחוז
בצעדים הנראים לו לטובים ביותר לקדמת פיתוח אוצרות הטבע של הארץ
ושמירת האינטרסים של האוכלוסייה. כמו כן, יכול הוא, בעצת ממשל המנדט,
לכרות הסכמי מכס מיוחדים עם כל מדינה, אשר בשנת 1914 נכללה כולה בטורקיה
האסיאטית או בערביה.

סעיף 19

המנדטורי ידבוק בשם ממשל פלשתינה בכל האמנות הבינלאומיות הקיימות
או העשויות להיכלל בעתיד בהסכמת חבר־הלאומיים, בנוגע לסחר עבדים, סחר
בנשק ובתחמושת, סחר בתרופות, או בנוגע לשוויון מסחרי, חירות מעבר וניווט,
ניווט אווירי וניווט דואר, טלגרף ותקשורת אלחוטית או ספרות, אומנויות או
נכסים תעשייתיים.

סעיף 20

ככל שהתנאים הדתיים, החברתיים ואחרים יאפשרו זאת המנדטורי בשם הממשל בפלשתינה יטול חלק ביישום של כל מדיניות המאומצת על ידי חבר-הלאומים במאבק במחלות ומניעתן, לרבות מחלות צמחים ובעלי חיים.

סעיף 21

המנדטורי יאבטח חקיקה תוך שניים עשרי חודשים מתאריך זה, ויבטיח ביצועו של חוק העתיקות בהתבסס על התקנות הבאות. חוק זה יבטיח את שיוון הטיפול בכל הנוגע לחפירות וחפושים ארכיאולוגיים לנתיניהן של כל המדינות החברות בחבר-הלאומים.

(1)

"עתיקות" פירושו כל מבנה או מוצר של פעילות אנושית שקדמו לשנת 1700.

(2)

חוק הגנת העתיקות ייושם באמצעות עידוד יתר מאשר על ידי איום.

(3)

חל איסור על זריקתו של כל דבר "עתיקות" מלבד על ידי המשרד המורשה, אלא אם משרד זה מסיר הגדרה זו מנכס כזה. חל איסור על הוצאת דבר "עתיקות" לחוץ לארץ ללא אישור ייצוא מהמשרד האמור.

(4)

כל אדם, אשר הורס או מזיק לדבר "עתיקות" בזדון או ברשלנות, עלול לשאת בעונש שייקבע.

(5)

תחת הטלת עונש קנס חל איסור על חפירה או סילוק דבר מה משטח חפירת העתיקות, מלבד לאנשים המורשים על ידי המשרד המוכשר לכך

(6)

קרקעות העשויות להיות בעלות ערך היסטורי או ארכיאולוגי תופקענה באופן זמני או תמידי בתנאים הוגנים אשר ייקבעו.

(7)

הרשאה לחפור ולגלות עתיקות תוענק רק לאלה, אשר יספקו ערבויות מספקות לניסיונם הארכיאולוגי. הממשל בפלשתינה לא ינהג בדרך כזו אשר תשלול הרשאה כזו ממלומדים בני לאום אחר ללא בסיס צודק.

(8)

התשואה מהחפירות יכולה להתחלק בין הארכיאולוג החופר לבין המשרד המורשה בשיעורים הקבועים על ידי המשרד. אם החלוקה אינה מתאפשרת מסיבות מדעיות, יקבל הארכיאולוג פיצוי הולם במקום חלקו במציאה.

סעיף 22

אנגלית, ערבית ועברית תהיינה השפות הרשמיות של פלשתינה. כל מודעה או רישום בערבית על גבי בולים או מטבעות בארץ-ישראל צריכה להיכתב גם בעברית וכל רישום או מודעה הכתובה בעברית חייבת להופיע גם בערבית.

סעיף 23

הממשל בארץ-ישראל יכיר בחגיגה של כל העדות בפלשתינה כמועדים חוקיים כימי מנוחתם של חברי קהילות אלה.

סעיף 24

המנדטורי יגיש דין וחשבון שנתי למועצת חבר-הלאומים באשר למילוי כל תנאי המנדט לשביעות רצונה המלא. לדיווח יצורפו העתקים של כל החוקים והתקנות, אשר הונפקו והוכרוזו במשך השנה.

סעיף 25

בשטחים המשתרעים בין הירדן לבין גבולה המזרחי של פלשתינה, כפי שנקבע בסופו של דבר, יהיה המנדטורי רשאי, בהסכמת מועצת חבר-הלאומים, למנוע או לעכב את יישום של תנאי מנדט זה, אשר לפי שיקול דעתו אינם ישימים לתנאי המקום הקיימים, וליצור עבור המינהל בשטחים אמצעים שאפשר לחשבם כמתאימים לתנאים הנתונים, וכל זאת בתנאי שלא תינקט כל פעולה הסותרת את הנאמר בסעיפים 15, 16 ו-18.

סעיף 26

המנדטורי מסכים כי בכל מקרה של אי-הסכמה בינו לבין חברה אחרת בחבר-הלאומים בהתייחס לפירוש או ליישום של תנאי המנדט, אי-הסכמה כזו, באם איננה ניתנת ליישוב במשא ומתן, תוגש להכרעתו של בית המשפט הקבוע של המשפט הבינלאומי בהתאם לסעיף 14 של אמנת היסוד של חבר-הלאומים.

סעיף 27

הסכמה של מועצת חבר-הלאומים נדרשת לכל שינויי של תנאי המנדט.

סעיף 28

במקרה ויסיים תוקף המנדט המוענק בזאת למנדטורי, מועצת חבר-הלאומים תעשה את הסידורים הנדרשים לשם שמירה תמידית, בערבות חבר-הלאומים, של הזכויות המובטחות בסעיפים 13 ו-14, ותשתמש בכל השפעתה, תחת ערבות חבר-הלאומים, כדי שממשל פלשתינה יכבד במלואן את כל ההתחייבויות הכספיות אשר נעשו באופן חוקי על ידי ממשל פלשתינה במשך תקופת המנדט, לרבות זכויותיהם של פקידי הממשל לקצבאות ולמענקים.

המסמך המקורי הנוכחי יופקד בגנון של חבר-הלאומים ועותקים נאמנים למקור יוגשו על ידי המזכיר הכללי של חבר-הלאומים לכל החברים בחבר-הלאומים. נערך בלונדון בעשרים וארבעה ביולי, אלף תשע מאות עשרים ושנים.

עותק מאמת ומאושר:

בשם המזכיר הכללי,

רפרד (Rappard).

מנהל מחלקת המנדטים.

נספח ב' – מימוש סעיף 25 במסמך ה-”מנדט על פלשתינה”-א”י

ג'נבה, 23 1922, ספטמבר
שטח הידוע כעבר-הירדן.

תזכיר של המזכיר הכללי.

המזכיר הכללי מתכבד להביא לידיעתם של החברים בחבר-הלאומים, את התזכיר המתייחס לסעיף 25 של כתב המנדט על פלשתינה, שהוצג למועצת חבר-הלאומים על ידי ממשלת בריטניה, ב-16 בספטמבר 1922. התזכיר אושר על ידי המועצה בכפוף להחלטה שנתקבלה באסיפה שנערכה בלונדון ב-24 ביולי 1922, בנוגע למנדטים שיכנסו לתוקפם בפלשתינה ובסוריה.

תזכיר של הנציג הבריטי

1. סעיף 25 של המנדט על ארץ-ישראל קובע כדלקמן:
”בשטחים המשתרעים בין הירדן לבין גבולה המזרחי של פלשתינה, כפי שנקבע בסופו של דבר, יהיה המנדטורי רשאי, בהסכמת מועצת חבר-הלאומים, לדחות או לעכב את יישומם של תנאי מנדט זה, אשר לפי שיקול דעתו אינם ישימים לתנאי המקום הקיימים, וליצור עבור המינהל בשטחים אמצעים שאפשר לחשבם כמתאימים לתנאים הנתונים, וכל זאת בתנאי שלא תינקט כל פעולה הסותרת את הנאמר בסעיפים 15, 16 ו-18.”
 2. לשם ביצוע תנאיו של סעיף זה, מזמינה ממשלת הוד-מלכותו את המועצה לאשר את ההחלטה הבאה:
”התנאים הבאים של המנדט עבור פלשתינה אינם חלים על השטח הידוע כעבר-הירדן, הכולל את כל השטחים המשתרעים ממזרח לקו המתוח מהנקודה הנמצאת שני מייל מערבה לעיר עקבה במפרץ הנושא את אותו השם בואכה למרכזו של ואדי ערבה, ים המלח ונהר הירדן עד להצטלבותו עם נהר הירמוך; משם למרכזו של נהר זה עד לגבול הסורי.”
- מבוא. – תיאורים 2 ו-3.
2. סעיף 2 – המלים ”ליצור בארץ תנאים מדיניים, מנהליים וכלכליים, אשר יבטיחו את הקמת הבית הלאומי היהודי, כמפורט במבוא, ואת.”
 4. סעיף 4.
 6. סעיף 6.
 7. סעיף 7 – המשפט ”חוק זה יכלול סעיפים המכוונים להקל על היהודים המתיישבים ושיבת קבע בארץ את השגת אזרחות ארץ-ישראלית.”

סעיף 11. – המשפט השני של הפסקה הראשונה ואת הפסקה שנייה כולה.

סעיף 13.

סעיף 14.

סעיף 22.

סעיף 23.

בנתינת המנדט לעבר־הירדן, הפעולה שנעשית בפלשתינה על ידי הממשל של המדינה האחרונה, תיעשה על ידי הממשל של עבר־הירדן, תחת הפיקוח של המנדטורי.

3. ממשלת הוד־מלכותו מקבלת אחריות מלאה כבעלת המנדט על עבר־הירדן ונוטלת על עצמה כי תנאים כפי שייקבעו עבור הממשל של שטח זה בהתאם לסעיף 25 של כתב המנדט לא יהיו, בשום אופן, סותרים את אלה הסוללים דרך למנדט, אשר לא הוכרזו בהחלטה זו כבלתי ישימים.

נספח ג' – סעיף 22 לאמנת חבר-הלאומים

סעיף 22 לאמנת חבר-הלאומים

28 ליוני, 1919

1. לאותן מושבות וטריטוריות, אשר כתוצאה מהמלחמה האחרונה פסקו מלהימצא תחת ריבונותן של אותן מדינות שמשלו בהם, ושמהאוכלוסיות על ידי עמים שעדיין אין ביכולתם לעמוד ברשות עצמם בתנאי העולם המודרני, יש ליישם את העיקרון כי טובתם והתפתחותם של עמים יוצרים ברית קדושה של ציוויליזציה ושבתחונות להוצאתה לפועל של ברית זו צריך שיגולמו באמנה זו.
2. הדרך הטובה ביותר ליישם עיקרון זה היא שחסותם של עמים אלו תופקד בידי אומות מתקדמות אשר בכוח משאביהן, נסיונן ומיקומן הגיאוגרפי יוכלו לשאת בנטל האחראיות בצורה הטובה ביותר, ואשר מוכנות לקבל אחריות זו, ושחסות זו תוצא לפועל על ידן בתור מנדטורים בשם הליגה (חבר-הלאומים).
3. אפיו של המנדט צריך שישתנה בהתאם לשלב ההתפתחותי של העם, מצבה הגיאוגרפי של הטריטוריה, מצבה הכלכלי ונסיבות אחרות.
4. קהילות מסוימות שהשתייכו בעבר לאימפריה התורכית הגיעו לשלב התפתחותי אשר בו ניתן להכיר באופן מותנה בקיומן כאומות עצמאיות, הנתונות ליעוץ וסיוע מנהלי ממנדטורי (רשות מנדטורית, או הנאמן) עד לאותה עת שבה יוכלו לעמוד ברשות עצמם. רצונן של אותן קהילות יהווה שיקול מכריע בבחירת המנדטורי.
5. עמים אחרים, בפרט עמי מרכז אפריקה, נתונים בשלב כזה שהמנדטורי צריך להיות אחראי למנהל הטריטוריה בתנאים שיבטיחו חופש דת ומצפון, ובלבד שישמר הסדר והמוסר הציבורי, שיאסרו עוולות דוגמת סחר עבדים, סחר בנשק וסחר במשקאות חריפים. יש למנוע בנייתם של ביצורים או בסיסי צבא וצי וכן אימונים צבאיים של הילידים למטרות אחרות מלבד משטרה והגנת הטריטוריה. כן יבטיח המנדטורי הזדמנויות סחר שוות לכל חברות הליגה (חבר-הלאומים).
6. ישנן טריטוריות, דוגמת דרום מערב אפריקה ואיים מסויימים בדרום האוקיינוס השקט, אשר בשל דלילות אוכלוסייתן, גודלן המצומצם, ריחוקן ממרכזי ציוויליזציה או סמיכותן לטריטוריות של המנדטורי ונסיבות אחרות, יתנהלו בצורה הטובה ביותר תחת חוקיו של המנדטורי כחלק אינטגרלי משטחו, ובתנאי שישמרו האינטרסים הנזכרים לעיל של האוכלוסייה בת-המקום.
7. בכל מנדט, המנדטורי ינפק למועצה דו"ח שנתי בדבר הטריטוריה המסורה לטיפולו.
8. דרגת הסמכות, שלטון ומנהל שיופעלו על ידי המנדטורי, אלא אם הוגדרו מראש על ידי החברות בחבר-הלאומים, יוגדרו במפורש עבור כל מקרה על ידי המועצה.
9. תמונה ועדה קבועה שתפקידה לקבל ולבחון את הדו"חות השנתיים שישגשו המנדטורים ושתייעץ למועצה בכל הנושאים הנוגעים לפיקוח על המנדטים.

נספח ד' – החלטת האו"ם 181 – ההצעה לחלוקת פלשתינה-א"י

בשנת 1947 הפקידו הבריטים את עתידה של ארץ-ישראל המערבית (פלשתינה) בידיהן של האומות המאוחדות, הארגון היורש של חבר העמים, אשר קבע את המנדט על פלשתינה. מועצת האו"ם המליצה לחלק את מה שנותר מהמנדט – קרי, ארץ-ישראל המערבית (מערבית לנהר הירדן), לשתי מדינות עצמאיות חדשות; האחת יהודית והשנייה ערבית, ירושלים והכפרים הסובבים אותה סווגו באופן זמני כאזור בינלאומי, שאינו שייך לאף אחד מן הצדדים.⁵⁸

החלטה 181, הייתה בבחינת **המלצה בלתי מחייבת** לחלק את ארץ-ישראל ואשר יישומה היה תלוי בהסכמת שני הצדדים – הערבים והיהודים. ההחלטה אומצה ב-29 בנובמבר 1947 על ידי המועצה הכללית של האו"ם בהצבעת רוב של 33 קולות לעומת 12 ו-10 נמנעים. בין המדינות התומכות נמנו ארה"ב וברית המועצות וכן מדינות אחרות, כולל צרפת ואוסטרליה. אומות ערב, כולל אלה של מצרים, סוריה, עיראק וערב הסעודית הוקיעו את התוכנית מייד בעת העלתה והצביעו כגוש אחד נגד החלטה 181 כשהן **מבטיחות** לסכל את יישומה באמצעות כוח. (ההדגשות של המחבר).

ההחלטה הכירה בצורך לכינון מידי של מדינה יהודית (ובמקביל גם מדינה ערבית), אולם 'התוכנית' לשלום הפכה לנושא שנוי במחלוקת, כאשר סרבו הערבים לקבלה. כתוצאה מכך, המציאות המעשית בשטח בעת פרוץ האלימות הערבית (ושרידותה של ישראל) הפכו בסיס למאמציו של האו"ם לכינון השלום באזור. החלטה 181 איבדה את תקפותה ואת הרלוונטיות שלה.

מודעת לתוקפנותם של הערבים בעבר, קראה החלטה 181 בסעיף C: "מועצת הביטחון מחליטה בהתאם לסעיף 39 של מגילת האו"ם, שכל ניסיון לשנות בכוח את הסידור הנראה לעין שהוכן ע"י החלטה זו מהווה סכנה לשלום, הפרת שלום או פעולה תוקפנית." (ההדגשות של המחבר) הערבים היו אלה אשר שאפו לשנות באמצעות השימוש בכוח את ההסדר שנחזה בהחלטה 181 ואיימו בשפיכות דמים אם האו"ם יאמץ את ההחלטה:

"הממשלה (הבריטית) בפלשתינה חוששת כי העימות בפלשתינה יתעצם עד מאד עת יגיע המנדט אל סיומו וכי מעמדה הבינלאומי של מועצת האומות המאוחדות ייחשב כאין וכאפס בעיני הערבים בפלשתינה, אשר עבורם הרג יהודים מעפיל עתה מעל כל השיקולים האחרים. אי לכך, המועצה תעמוד בפני בעיה כיצד למנוע שפיכות דמים בקנה מידה נרחב הרבה יותר מזה ההולך וגובר כבר עתה... הערבים הבהירו זאת בצורה ברורה ואף אמרו זאת לממשלה בפלשתינה כי אין הם מתכוונים לשתף פעולה עם המועצה או לסייע בידיה, וכי נהפוך הוא, הם מציעים לתקוף ולסכל את עבודתה בכל דרך ואמצעי אפשריים. אין לנו כל סיבה שלא להניח, כי אין הם מתכוונים לכל מה שהם אומרים." (ההדגשות של המחבר)

מפה: ההצעה לחלוקת פלשתינה-א"י

גם לאחר שהחלטה 181 אומצה, לא חל כל שינוי לטובה בכוונותיהם או במעשיהם של הערבים:

”בהתחשב בעובדות, כי הממשלה הזמנית של ישראל ציינה כי היא מקבלת בעיקרון את ההארכה של הפסקת אש בפלשתינה; וכי המדינות החברות בליגה הערבית דחו בקשות חוזרות ונשנות של המתווך מטעם האו”ם, ושל מועצת הביטחון בהחלטתה 53 (1948) מ-7 ביולי 1948 להארכת הפסקת האש בפלשתינה; וכתוצאה חודשו מעשי האיבה בפלשתינה.”⁵⁹

הטקסט במסמך המקורי של החלטה 181 קובע:

”... משהקימה ועדה מיוחדת ונתנה לה הוראות לחקור את כל השאלות הנוגעות לבעיית ארץ-ישראל ולהכין הצעות לפתרון הבעיה. ומשקיבלה ובחנה את הדו”ח של הוועדה המיוחדת (מסמך (A/364) ... ממליצה בזה בפני הממלכה המאוחדת, כמעצמה המנדטורית לארץ-ישראל, ובפני כל שאר חברי האומות המאוחדות, לאמץ ולהוציא לפועל, בקשר לעתידה של ממשלת פלשתינה, את תכנית החלוקה עם האיחוד הכלכלי, כפי שנקבע להלן; ...” (הדגשה של המחבר)

בשלהי שנות ה-1990, למעלה מ-50 שנים אחרי שהעולם הערבי דחה מכל וכל את החלטה 181, המליצו לפתע המנהיגים הערבים לאסיפה הכללית, כי יש להחיות את החלטת האו”ם 181 כבסיס להסכמי שלום, הצעה שהינה משוללת כל יסוד.

החלטה 181 (תוכנית החלוקה מ-1947) הייתה האחרונה מבין סדרת המלצות, אשר במשך השנים הוכנו כטיוטא על ידי בעל המנדט ובידי ועדות בינלאומיות – תוכניות אשר נועדו להביא לכדי פשרה היסטורית בין הערבים לבין היהודים במערכה של ארץ-ישראל. הראשונה הייתה ב-1922, כאשר בריטניה חלקה את פלשתינה באופן חד צדדי. הצעד לא סיפק את הערבים אשר חפצו שהארץ כולה תהיה לערבים.

החלטה 181 באה בעקבותיהן של הצעות כאלה, כדוגמת וועדת פיל (1937); וועדת וודהד (Woodhead Commission 1938); שתי הצעות ב-1946 אשר דגלו בפתרון מדינה דו-לאומית; האחת הוגשה באפריל 1946 על ידי הוועדה האנגלו-אמריקאית לענייני פלשתינה והתבססה על רעיון מדינה אחת ובה כוחות שווים עבור היהודים ועבור הערבים; תוכנית מוריסון-גריידי (Morrison-Grady Plan) הועלתה ביולי 1946 והמליצה על כינון מדינה מרכזית אחת ולה שני מחוזות – האחד יהודי והשני ערבי. כל תוכנית אשר הועלתה מאז נדחתה על ידי הצד הערבי, כולל כאלה אשר היו בעליל פרו-ערביות, וזאת כיוון שתוכניות אלה הכירו ביהודים כאומה והעניקו לאזרחי היהודים של המנדט על פלשתינה ייצוג פוליטי.

עמדת נציג הסוכנות היהודית

בהצהרתו של נציג הסוכנות היהודית לענייני פלשתינה, דר' אבא הילל סילבר, ב-2 באוקטובר, 1947 לפני הוועדה המיוחדת לענייני פלשתינה מטעם האו"ם (UNSCOP), הוא התייחס לנושא ההגיונות, האיזון, והצדק שבעצם ההצעה:⁶⁰

"על פי דבריו של דיוויד לויד ג'ורג' (David Lloyd George) שביהן אז כראש ממשלת בריטניה, משתמע מהצהרת בלפור כי כל ארץ-ישראל, כולל עבר-הירדן המזרחי, אמורה להיות, בסופו של דבר, למדינה יהודית. למרות זאת, בשנת 1922 נותק עבר-הירדן המזרחי מארץ-ישראל ולאחר מכן שימש השטח לכינונה של ממלכה ערבית. עתה, מתוך השטח הנותר מתעתדים לחתוך מדינה ערבית נוספת. כתוצאה מכך, הבית הלאומי היהודי יהווה פחות משמינית מהשטח שהוקצה במקור למטרה זו. אין לבקש מהעם היהודי להקריב קורבן שכזה."

בהתייחסו למדינות ערביות, אשר נוסדו כמדינות עצמאיות מאז מלחמת העולם הראשונה, אמר אבא הילל סילבר:

"17,000,000 ערבים מחזיקים עתה בשטח של 1,290,000 מייל מרובעים, כולל כל המרכזים הערבים והמוסלמים, בעוד פלשתינה, לאחר שאיבדה את עבר-הירדן המזרחי, משתרעת על פני שטח של 10,000 מייל מרובעים בלבד; למרות זאת, התוכנית (הנוכחית) מציעה לצמצמו לכדי מחצית. הוועדה המיוחדת לענייני פלשתינה של האו"ם UNSCOP הציעה לבודד את הגליל המערבי מהמדינה היהודית; היה בזה חוסר צדק ומכשול חמור להתפתחותה של המדינה היהודית."⁶¹ (ההדגשה על ידי המחבר)

עצמאותה של ישראל איננה תוצאה של הישום החלקי של תוכנית החלוקה

החלטת 181 איננה ברת השלכות משפטיות – דהיינו, החלטת 181 מכירה בזכותם של היהודים לכונן מדינה משלהם, אולם מעולם לא הוגשמה תקפותה הפוטנציאלית כמסמך משפטי מחייב. בדומה לתוכניות שקדמו לה, תקפותה של החלטת 181 הייתה תלויה בהסכמתם של שני הצדדים לקבל את ההמלצות של המועצה הכללית.

פרופסור לאוטרפכט הבהיר, כי מבחינה משפטית, החלטת החלוקה של האו"ם מ-1947 לא הייתה בעלת אופי חוקתי להעניק זכויות טריטוריאליים לא ליהודים ולא לערבים. במונוגרפיה המתייחסת לאחד ההיבטים הסבוכים ביותר של סוגיית השטחים – מעמדה של ירושלים – לאוטרפכט כותב כי כל תוקף מחייב שעשוי היה להיות לתוכנית החלוקה היה עליו

לנבוע מתוך העיקרון של *pacta sunt servanda* (לטינית: "חוזים יש לכבד"), דהיינו, מתוך ההסכמה של הצדדים לשונותה של התוכנית המוצעת. במקרה של ישראל, מסביר לאוטרפכט:

"קיומה של ישראל אינו תלוי מבחינה משפטית בהחלטה (181). זכותה של מדינה להתקיים נובעת מקיומה בפועל – במיוחד כאשר קיומה מתמשך, כל הסימנים מראים שהוא אף עתיד להמשיך והמדינה עצמה מוכרת על ידי כלל האומות."⁶²

לאחר שסקר את הטענות של לאוטרפכט, פרופסור ג'וליוס סטון (Julius Stone), בר סמכא נודע במשפט האומות, הוסיף ואמר כי ה"לגיטימיות" של ישראל או "הבסיס החוקי" להולדתה אינו מתקיים מכוחה של תוכנית החלוקה של האומות המאוחדות, אשר כתוצאה מפעולותיהם של הערבים הפכה לטוגיה מתה. פרופסור סטון הסיק:

"כינונה של מדינת ישראל איננו שאוב, מבחינה משפטית, מתוכנית החלוקה, אלא נשען (כמרבית המדינות בעולם) על העמידה על זכותו לעצמאות של עמה ושל ממשלתה, על הצידוק המלא שיש לעצמאות זו להתגונן בכוח הנשק נגד כל מתקפה מצדן של מדינות אחרות ועל הכינון של ממשל תקין בשטח הנמצא בשליטתה היציבה."⁶³

התוקפנות הערבית לפני ולאחר קבלת החלטה 181

בעקבות אימוץ החלטה 181 על ידי המועצה הכללית, מדינות ערב יצאו בהצהרה המוקיעה את ההמלצה להביא לכדי יישומה של החלטה 181 – באמצעות השימוש בכוח. דוגמאות אלה, הלוקחות מפרוטוקול הישיבה של המועצה הכללית, ב-29 בנובמבר 1947, מדברות בעד עצמן:

"מר, ג'מאלי (Jamali) (עיראק): אנו מאמינים כי ההחלטה אשר קבלנו זה עתה חותרת תחת אושיות השלום, הצדק והדמוקרטיה. בשם ממשלתי, הריני מבקש להכריז, כי נראה שהחלטה זו מצטיינת בחוסר דמוקרטיה, בהעדר חוקיות, איננה ברת יישום ומנוגדת למגילת הזכויות ... אי לכך, בשם ממשלתי אני מבקש לרשום בתיעוד כי עיראק איננה מכירה בתקיפותה של החלטה זו, שומרת על חופש הפעולה כלפי יישומה של ההחלטה ורואה את אלה אשר השפיעו על קבלתה, בניגוד לחופש מצפונה של האנושות, כאחראיים לתוצאות.

"אמיר ארסלאן (Arslan) (טוריה): רבותי, מגילת הזכויות של האו"ם מתה. אולם היא לא מתה מוות טבעי; היא נרצחה ואתם כולכם יודעים מי הוא האשם. ארצי לעולם לא תכיר בהחלטה כזו (החלוקה). היא לעולם לא תסכים לשאת באחריות עליה. תהיינה התוצאות על ראשיהם של אחרים, לא על ראשינו.

"הוד-מעלתו הנסיך סייף אל איסלאם עבדאללה (Seif El Islam Abdullal) (תימן): המשלחת של תימן הכריזה זה מכבר כי תוכנית החלוקה מנוגדת לעקרונות הצדק ולמגילת הזכויות של האומות המאוחדות. אי לכך, ממשלתה של תימן איננה רואה עצמה ככפופה להחלטה כזו ... ושומרת לעצמה את הזכות לנקוט בפעולה כלפי יישומה של ההחלטה הזו."⁶⁴

תוכנית החלוקה נתקלה בהתנגדותם של הערבים ולא רק בצורתה המילולית, אלא גם בצעדים מוחשיים ולוחמניים שננקטו כדי לחסום את יישומה ולהחריב את הישות המדינית היהודית בכוח הזרוע – מטרה עליה הצהירו הערבים עוד לפני שהחלטה 181 הובאה להצבעה.

הערבים, לא זו בלבד שדחו את הפשרה ונקטו בפעולה כדי למנוע את כינונה של המדינה היהודית, אלא אף חסמו את הקמתה של מדינה ערבית, בהתאם לתוכנית החלוקה, לא רק לפני מלחמת העצמאות הישראלית, אלא גם לאחריה, כאשר כל יהודה ושמרון (הגדה המערבית) הייתה בשליטתם מ-1948 ועד 1967, ובכך גרמו "להפלתה בעת לידתה" של החלטה 181.

האו"ם בכבודו ובעצמו הכיר בעובדה, כי החלטה 181 לא נתקבלה על ידי הצד הערבי אשר ראה בה סוגיה מתה. ב-29 בינואר 1948, הוגש למועצת הביטחון דו"ח ההתקדמות החודשי הראשון של האו"ם בו מונתה מועצה לענייני פלשתינה והופקד בידיה לסייע להכניס לתוקף את החלטה 181 (A/C.21/7). יישומה של החלטה 181 תלוי היה לא רק בחמש המדינות החברות, אשר מונו לייצג את האו"ם (בוליביה, צ'כוסלובקיה, דנמרק, פנמה, פיליפינים) ובריטניה הגדולה, אלא בראש ובראשונה בהשתתפותם של שני הצדדים אשר הוזמנו כדי למנות נציגים. הוועדה דיווחה כדלקמן:

"ההזמנה שהוגשה על ידי ההחלטה (181) נתקבלה לאלתר על ידי הממשלה של הממלכה המאוחדת ועל ידי הסוכנות היהודית לפלשתינה, שתיהן מינו נציגים לסייע בידי הוועדה. ... ובאשר לוועדה הערבית העליונה, להלן נוסח המענה הטלגרפי אשר נתקבל אצל המזכיר הכללי ב-19 בינואר:

הוועדה הערבית העליונה נחושה בדעתה להתמיד בדחיית החלוקה ובסירובה להכיר בהחלטת האו"ם על כל המשתמע ממנה. מסיבות אלה אין היא מסוגלת להיענות להזמנה."⁶⁵

ועדת האו"ם לענייני פלשתינה דיווחה למועצת הביטחון ב-16 בפברואר 1948 (A/C.21/9) כי פעולות האיבה אותן מובילים הערבים נועדו: "למנוע את יישומה של תוכנית החלוקה של האסופה (הכללית) ולסכל את מטרתיה באמצעות אימום ומעשי אלימות, כולל פלישות אל תוך השטח של פלשתינה" (הדגשה ע"י המחבר)

ב-17 במאי 1948 – לאחר תחילתה של הפלישה, תכננה הוועדה לענייני פלשתינה לדרחות את יישוב החלטה 181 (לטינית: "לתאריך מאוחר יותר שטרם נקבע), לשם כך מינתה האסיפה הכללית מתווך מטעם האו"ם בפלשתינה – הדבר שיחרר את ועדת האו"ם לענייני פלשתינה מהוצאה לפועל של מחויבויותיה.

באותו הזמן, היו כאלה אשר סברו כי ניתן להחיות את יוזמת החלוקה, אולם עם סיום המלחמה הפכה החלטה 181 לסוגיה שנויה במחלוקת, כאשר המציאות בשטח יצרה את קו שביתת הנשק (המכונה "הקו-הירוק") – קו הפסקת אש זמני, כאשר בעקבותיו אמורים היו להגיע הסכמי שלום – הנתיב המועיל ביותר לפתרון סכסוכים.

ב-30 ביולי 1949 מזכירות האו"ם הגישה נייר עבודה תחת הכותרת "עתידם של הערבים בפלשתינה ושאלת החלוקה"

(The Future of Arab Palestine and the Question of Partition) ובו צוין, בין השאר כי:

"הערבים דחו את תוכנית החלוקה של האומות המאוחדות, ללא כל התייחסות ספציפית מצידם למעמדו של הצד הערבי של פלשתינה במסגרת החלוקה, אלא דחו את התוכנית כולה בשלמותה."⁶⁶

ב-1949 הושגו הסכמי שביתת נשק בין ישראל לבין שכנותיה הערביות הקרובות (מצרים, לבנון, סוריה וירדן) בסיועו של המתווך מטעם האו"ם, דר' ראלף באנץ' (Dr. Ralph Bunche) – ובכך הפכה החלטה 181 לאירלוונטית והסכמי שביתת הנשק התייחסו למציאות החדשה, אותה יצרה המלחמה. במשך השנים שבאו לאחר מכן, האו"ם נטש את ההמלצות הכלולות בהחלטה 181, כיוון שהמאורעות רוקנו את הרעיונות שבה מכל רלוונטיות. יתרה מכך, הערבים המשיכו לדרחות מכל וכל את ההחלטה גם לאחר המלחמה, כאשר הם עצמם שלטו בכל מרחב יהודה ושומרון (המכונה "הגדה המערבית") מ-1948 ועד 1967, שטח אליו פלשה ירדן במהלך המלחמה וספחה באופן בלתי חוקי.

הניסיונות שעשו הערבים בעשור האחרון ולאחרונה גם באמצעות בית המשפט הבינלאומי לצדק (ICJ) 'להסב לאחור את מחוגי השעון' ולהחיות את החלטה 181, אחרי שחלפו יותר משישה עשורים מאז דחו אותה, 'כאילו דבר לא אירע' – הינם תכסיס חסר בסיס המכוון להשתמש בהחלטה 181 כמנוף להביא לידי נסיגה ישראלית גדולה יותר מחלקים של ארץ-ישראל המערבית, ולזכות בבסיס רחב יותר, ממנו יתאפשר להם להמשיך לתקוף את ישראל, כאשר היא תמצא בגבולות שאינם ברי הגנה. הן הערבים בישראל והן אחיהם הערבים במדינות השכנות הפכו את התוכנית לבטלה ומבוטלת באמצעות פעולותיהם התוקפניות החוזרות ונשנות.

ב-1981 כתב פרופסור סטון אודות 'החידוש הזה של ההחייאה' כאשר הוא בחן ניסיון דומה מצידם של 'מומחים' פרו-פלשתינים באו"ם לשכתב את ההיסטוריה של הסכסוך (כתביהם כונו "מחקרים"). סטון כינה זאת "תחיית המתים".

"הניסיון להראות ... כי 'היוותרותה' של החלטה 181 בחזקת שרירה וקיימת ... היא בבחינת מעשה ניסים גדול יותר משעשויה הייתה להיות תחית המתים. זהו ניסיון להעניק חיים לישות שמדינות ערב עצמן הכשילו בטרם הבשילה ובאה אל אויר העולם. עצם ההצעה, כי אפשר להתייחס להחלטה 181 כאילו ... יש בה כוח מחייב, לתועלתן של אותן מדינות ערב, אשר באמצעות תוקפנותן הרסו אותה *ab initio* (לטינית: "כבר בראשיתה") מחללת את 'העקרונות הכלליים של החוק', כדוגמת אלה הדורשים מן הטוענים לצדק ולהגינות לבוא 'בידיים נקיות' ולאסור על הצד, אשר באופן בלתי חוקי דחה את העסקה, להכריח את הצד השני להגיע לידי הסכמה על פי תנאים הבאים לתועלתו של הצד המתכחש." (ההדגשה של המחבר)

החלטה 181 הושלכה לפח האשפה של ההיסטוריה יחד עם תוכניות החלוקה שקדמו לה.

נספח ה' - מגילת העצמאות של ישראל

ישראל הממשלה הזמנית

עיתון רשמי: מס' 1 תל-אביב ה' באייר תש"ח 14.5.1948 עמ' 1

הכרזה על הקמת מדינת ישראל

בארץ-ישראל קם העם היהודי, בה עוצבה דמותו הרוחנית, הדתית והמדינית, בה חי חיי קוממיות ממלכתית, בה יצר נכסי תרבות לאומיים וכלל – אנושיים והוריש לעולם כולו את ספר הספרים הנצחי.

לאחר שהוגלה העם מארצו בכוח הזרוע שמר לה אמונים בכל ארצות פוזריו, ולא חדל מתפילה ומתקווה לשוב לארצו ולחדש בתוכה את חירותו המדינית.

מתוך קשר היסטורי ומסורתי זה חתרו היהודים בכל דור לשוב ולהאחז במולדתם העתיקה; ובדורות האחרונים שבו לארצם בהמונים, וחלוצים, מעפילים ומגינים הפריחו שממות, החיו שפתם העברית, בנו כפרים וערים, והקימו ישוב גדל והולך השליט על משקו ותרבותו, שוחר שלום ומגן על עצמו, מביא ברכת הקידמה לכל תושבי הארץ ונושא נפשו לעצמאות ממלכתית.

בשנת תרנ"ז (1897) נתכנס הקונגרס הציוני לקול קריאתו של הוגה חזון המדינה היהודית תיאודור הרצל והכריז על זכות העם היהודי לתקומה לאומית בארצו.

זכות זו הוכרה בהצהרת בלפור מיום ב' בנובמבר 1917 ואושרה במנדט מטעם חברי-הלאומים, אשר נתן במיוחד תוקף בין-לאומי לקשר ההיסטורי שבין העם היהודי לבין ארץ-ישראל ולזכות העם היהודי להקים מחדש את ביתו הלאומי.

השואה שנתחוללה על עם ישראל בזמן האחרון, בה הוכרעו לטבח מיליונים יהודים באירופה, הוכיחה מחדש בעליל את ההכרח בפתרון בעית העם היהודי מחוסר המולדת והעצמאות על-ידי חידוש המדינה היהודית בארץ-ישראל, אשר תפתח לרווחה את שערי המולדת לכל יהודי ותעניק לעם היהודי מעמד של אומה שוות-זכויות בתוך משפחת העמים.

שארית הפליטה שניצלה מהטבח הנאצי האיום באירופה ויהודי ארצות אחרות לא חדלו להעפיל לארץ-ישראל, על אף כל קושי, מניעה וסכנה, ולא פסקו לתבוע את זכותם לחיי כבוד, חירות ועמל-ישרים במולדת עמם.

במלחמת העולם השנייה תרם הישוב העברי בארץ את מלוא-חלקו למאבק האומות השוחרות חירות ושלום נגד כוחות הרשע הנאצי, ובדם חייליו ובמאמצו המלחמתי קנה לו את הזכות להמנות עם העמים מייסדי ברית האומות המאוחדות.

ב-29 בנובמבר 1947 קיבלה עצרת האומות המאוחדות החלטה המחייבת הקמת מדינה יהודית בארץ-ישראל; העצרת תבעה מאת תושבי ארץ-ישראל לאחוז בעצמם בכל הצעדים הנדרשים מצדם הם לביצוע ההחלטה. הכרה זו של האומות המאוחדות בזכות העם היהודי להקים את מדינתו אינה ניתנת להפקעה. זו זכותו הטבעית של העם היהודי להיות ככל עם ועם עומד ברשות עצמו במדינתו הריבונית.

לפיכך נתכנסנו, אנו חברי מועצת העם, נציגי הישוב העברי והתנועה הציונית, ביום סיום המנדט הבריטי על ארץ-ישראל, ובתוקף זכותנו הטבעית וההיסטורית ועל יסוד החלטת עצרת האומות המאוחדות אנו מכריזים בזאת על הקמת מדינה יהודית בארץ-ישראל, היא מדינת ישראל.

אנו קובעים שהחל מרגע סיום המנדט, הלילה, אור ליום שבת ו' אייר תש"ח, 15 במאי 1948, ועד להקמת השלטונות הנבחרים והסדירים של המדינה בהתאם לחוקה שתיקבע על-ידי האספה המכוננת הנבחרת לא יאוחר מ-1 באוקטובר 1948 – תפעל מועצת העם כמועצת מדינה זמנית, ומוסד הביצוע שלה, מנהלת-העם, יהווה את הממשלה הזמנית של המדינה היהודית, אשר תיקרא בשם ישראל.

מדינת ישראל תהא פתוחה לעליה יהודית ולקיבוץ גלויות; תשקוד על פיתוח הארץ לטובת כל תושביה; תהא מושתתה על יסודות החירות, הצדק והשלום לאור חזונם של נביאי ישראל; תקיים שיוון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה בלי הבדל דת, גזע ומין; תבטיח חופש דת, מצפון, לשון, חינוך ותרבות; תשמור על המקומות הקדושים של כל הדתות; ותהיה נאמנה לעקרונותיה של מגילת האומות המאוחדות. מדינת ישראל תהא מוכנה לשתף פעולה עם המוסדות והנציגים של האומות המאוחדות בהגשמת החלטת העצרת מיום 29 בנובמבר 1947 ותפעל להקמת האחדות הכלכלית של ארץ-ישראל בשלמותה.

אנו קוראים לאומות המאוחדות לתת יד לעם היהודי בבנין מדינתו ולקבל את מדינת ישראל לתוך משפחת העמים.

אנו קוראים – גם בתוך התקפת-הדמים הנערכת עלינו זה חרשים – לבני העם הערבי תושבי מדינת ישראל לשמור על שלום וליטול חלקם בבנין המדינה על יסוד אזרחות מלאה ושווה ועל יסוד נציגות מתאימה בכל מוסדותיה, הזמניים והקבועים.

אנו מושיטים יד שלום ושכנות טובה לכל המדינות השכנות ועמיהן, וקוראים להם לשיתוף פעולה ועזרה הדדית עם העם העברי העצמאי בארצו. מדינת ישראל מוכנה לתרום חלקה במאמץ משותף לקידמת המורח התיכון כולו.

אנו קוראים אל העם היהודי בכל התפוצות להתלכד סביב הישוב בעליה ובבנין ולעמוד לימינו במערכה הגדולה על הגשמת שאיפת הדורות לגאולת ישראל.

מתוך בטחון בצור ישראל הננו חותמים בחתימת ידינו לעדות על הכרזה זו, במושב מועצת המדינה הזמנית, על אדמת המולדת, בעיר תל-אביב, היום הזה, ערב שבת, ה' אייר תש"ח, 14 במאי 1948.

חתומים:

דוד בן-גוריון, דניאל אוסטר, מרדכי בנטוב, יצחק בן-צבי, אליהו ברלין, פריץ ברנשטיין, הרב וולף גולד, מאיר גרובבסקי, יצחק גרינבוים, ד"ר אברהם גרובבסקי, אליהו דובקין, מאיר וילנר-קובנר, זרח ורהפטיג, הרצל ורדי, רחל כהן, הרב קלמן כהנא, סעדיה כובאשי, הרב יצחק מאיר לוי, מאיר דוד לוינשטיין, צבי לוריא, גולדה מאירסון, נחום ניר, צבי סגל, הרב יהודה ליב הכהן פישמן, דוד צבי פנקס, אהרן ציזלינג משה קולודני, אליעזר קפלן, אברהם קצנלסון, פליכס רוזנבליט, דוד רמז, ברל רפטור, מרדכי שטנר, בן-ציון שטרנברג, בכור שיטרית, משה שפירא, משה שרתוק.

נספח ו' – עמדת ממשלות ישראל

יהודה צ. בלום, שגריר ישראל באו"ם, בעת סעודת הענקת פרס ברנדייס של ארגון ציוני אמריקה. (ושינגטון די. סי., 11 ביוני 1979)⁶⁷

"מקבילתה של הזכות-שאינה-ניתנת-להפקעה של העם היהודי לארצו, היא הזכות להתיישב בכל חלקיה של ארץ-ישראל, בכלל זה יהודה ושומרון, שהם חלק בלתי-נפרד מארץ-ישראל. יהודים אינם נוכרים בשום מקום בארץ-ישראל. כל מי שטוען שמגוריו של יהודי ביהודה ושומרון מהווים הפרה של החוק אך מפני שהוא יהודי, טוען למעשה בזכות תפיסה המזכירה באורח מטריד את מדיניות ה"יודנריין" (=נקי-מיהודים) של גרמניה הנאצית, שמנעה מיהודים מימוש היבטים מסויימים של החיים בשל יהדותם בלבד. הכפרים היהודים ביהודה, שומרון וחבל עזה נוסדו ויתפתחו מכוחה של זכות זו.

"זכותם של יהודים להתיישב בארץ-ישראל הוכרה עליידי ה-מ'נדט על פלשתינה' של חברה-לאומים אשר הטעים כי '... ניתנה בזאת הכרה לקשר ההיסטורי של העם היהודי עם פלשתינה, ובזכותו לכינון מחדש' – אני חוזר, כינון מחדש – 'של ביתו הלאומי בארץ זו'.

"בידי הרשות המנדטורית אף הופקדה החובה לעודד 'התנחלות צפופה של יהודים על הקרקע, כולל אדמות מדינה וקרקעות בור שאינן דרושות לצרכי הציבור.'" (הדגשה במקור)

“גאולת פלשתינה...”

“היהודים) הם הרבה יותר מחוטבי עצים ושואבי מים; הם קוראים, חושבים, דנים; בערבים יש להם מוסיקה, שעורים, הרצאות; חיי רוח אמיתיים. והגורם השלישי הוא שהם מודעים לחלוטין לכך שאינם עוסקים במטלה סתמית, ללא משמעות מיוחדת מלבד קיום כדי מחייתם; יודעים הם היטב כי הם חלק מן התנועה לגאולת פלשתינה; וכי הם, מעטים ככל שיהיו, הנם נציגיו ובמובן מסויים אף שליחיו של העולם היהודי כולו; כי העבודה היומיומית שהם עוסקים בה נוגעת בנבואות עתיקות יומין ובתפילותיהם של מיליונים בזמן הזה. משום כך הם מוצאים בעמל כפיהם מטרה לעצמו; המשא מוקל באמצעות פעילות אינטלקטואלית; הוא מרומם על-ידי האידאל הפטריוטי שהוא משרת. זו היא הסיבה שהחלוצים הללו מאושרים הם.”

הנציב העליון

מנהלת פלשתינה

ירושלים, 22 באפריל 1925

This document uses extensive links via the Internet. If you experience a broken link, please note the 5 digit number (xxxxx) at the end of the URL and use it as a Keyword in the Search Box at: www.mefacts.com.

1. "מדינת היהודים" מאת תיאודור הרצל, 1896. תרגום מגרמנית ע"י סילבי ד'אביגדור. מהדורה זו פורסמה ב 1946 ע"י מועצת החירום הציונית האמריקאית.
2. משדר החוץ הבריטי, 2 בנובמבר 1917.
3. "שטחה הכולל של פלשתינה מוערך ב 26,320 קמ"ר, או 10,162 מילים רבועים. בנוסף קיימים מקווי מים תוך-יבשתיים שטח של 704 קמ"ר, או 272 מילים רבועים, הכוללים את אגם החולה, אגם טבריה [כנרת] ומחצית מים המלח. שטחה הכולל של הארץ הוא לכן 27,024 קמ"ר, או 10,434 מילים רבועים.
הוכן בדצמבר 1945 – ינואר 1946 עבור הוועדה החוקרת האנגלו-אמריקאית.
ראה: "A Survey of Palestine" Volume I. Chapter III, p. 103
4. 51 החברות בחברת-הלאומים נכון ליום ה-24 ביולי 1922: אלבניה, ארגנטינה, אוסטרליה, אוסטריה, בלגיה, בוליביה, ברזיל, הודו הבריטית, בולגריה, קנדה, צילה, קולומביה, קוסטה-ריקה, קובה, צ'כוסלובקיה, דנמרק, אל סלבדור, אסטוניה, פינלנד, צרפת, יוון, גואטמאלה, האיטי, הונדוראס, איטליה, יפן, ממלכת הסרבים, הקרואטים והסלובנים, לטביה, ליבריה, ליטא, לוקסמבורג, הולנד, ניו-זילנד, ניקרגואה, נורבגיה, פנמה, פאראגוואי, פרס, פרו, פולין, פורטוגל, הרפובליקה של סין, רומניה, סיאם, ספרד, שוודיה, שוויץ, האיחוד של דרום אפריקה, הממלכה המאוחדת (בריטניה), אורוגוואי וונצואלה.
5. Minutes of Meeting of Council, Geneva, September 29, 1923. (11923)
6. ראה המבוא ל-"מנדט על פלשתינה".
7. ראה פרק המבוא בספר:
Bernard Lewis, "The Crisis in Islam: Holy War and Unholy Terror" (NY: Modern Library, 2003.)
8. לדיון נוסף במאפיין זה, שסיכל נסיונות ליצור לאומיות של ממש והפך את האנטי-ציונות לגורם מאחד אשר כביבו התגבשה הלאומיות הערבית. ראה גם את ביקורתו של אבי שליים על ספרו של עדיד דווישה: "Arab Nationalism in the 20th Century: From Triumph to Despair." בעיתון "גארדיאן" מיום ה 29 במרץ 2003.
<http://education.guardian.co.uk/higher/books/story/0,10595,924043,00.html>. (10818)
9. רעיון זה הובע ב-11 ביולי 2003 בטור דעה ב"ידיעות אחרונות".
10. ראה סעיף 2 ב-"מנדט על פלשתינה".
11. ראה "הקדמה", עמ' 1 מתוך דו"ח מאת ממשלת הוד-מלכותו בממלכה המאוחדת של בריטניה הגדולה וצפון אירלנד למועצת חברת-הלאומים בעניין המנהל של פלשתינה ועבר-ההירדן לשנת 1938.
12. למידע נוסף ראה: www.MEFacts.com Popular Searches: Territories and Palestinian
13. עד לאחריה, אף אומה או קבוצה ערבית לא הכירה או טענה שקיימת לאומיות פלשתינית עצמאית. ערבים שהתגוררו בפלשתינה דחו את היותם בעלי זהות פלשתינית ייחודית. הקונגרס הראשון של המועצה המוסלמית-נוצרית (ירושלים, פברואר 1919) כונס כדי למנות נציג ערבי-פלשתיני לוועידת השלום בפאריס. הקונגרס אימץ את ההחלטה להלן: "אנו מחשיבים את פלשתינה בתור חלק מסוריה הערבית, היות שמעולם לא נפרדה ממנה. אנו קשורים עם סוריה הערבית בעבותות של לאומיות, דת, שפה, טבע ומסחר." ראה יהושע פורת, "ממהומות למרידה: התנועה הלאומית הערבית הפלשתינית 1929-1939" תל אביב: עם עובד 1977.
14. נקודת מבט נוצרית בנוגע למיתוס של "עם פלשתיני":
"The Myth of Palestine."
www.rbooker.com/html/the_myth_of_palestine.html. (11500)

15. ראה הקונגרס הראשון של המועצה המוסלמית-נוצרית בעניין ועידת השלום בפאריס, ירושלים, פברואר 1919. למאמר מעמיק בדבר זהותם הסורית של הפלשתינים, ראה: Daniel Pipes, "Palestine for the Syrians?" Commentary (December 1986). www.danielpipes.org/pf.php?id=174. (11501)
16. טקסטים ממסמכים ניתן למצוא בספריית המשפטים המקוונת של אוניברסיטת ייל. מסמכים בריטיים, כגון הספר הלבן מ-1939, דנים ב"יהודים וערבים" או "ערביי פלשתינה", ואפילו תכנית החלוקה של האו"ם עוסקת ב"מדינה ערבית ומדינה יהודית". לא היו כל "פלשתינים". ראה: www.yale.edu/lawweb/avalon/mideast/mideast.htm. (11587)
17. מאוזכר בדו"ח הנציב העליון של מנהלת פלשתינה 1920-1925 לחבר הפרלמנט המכובד ל.ס. אמרי, משרד המושבות, משרדי הממשל, ירושלים, 22 באפריל 1925.
18. "תלמיד יקר, התדע מי הם הפלשתינים? העם הפלשטיני מקורו בכנענים". ראה סקירה וציטטות מתוך ספרי לימוד פלשתינים. (11503) <http://www.edume.org>.
19. למידע נוסף בנוגע למקורו של השם פלשתיני ומוצאם של הפלשתים, ראה: Rockwell Lazareth, "Who are the Palestinians? What and Where is Palestine?" www.newswithviews.com/israel/israel14.htm. (11504)
20. Daniel Pipes, "Greater Syria: History of an Ambition" (Oxford: Oxford University Press, 1990). www.danielpipes.org/books/greaterchap.shtml. (11498)
21. "Political History & System of Government - Jordan's State Building and the Palestinian Problem". 21 שגרירות הממלכה ההאשמית של ירדן בכתובת: www.jordanembassyus.org/new/aboutjordan/ph3.shtml. (11589)
22. לציטוט זה ועוד רבים מפיהם של דוברים ערבים בעניין זהותם הסורית של ערביי פלשתינה ראה: www.yahoodi.com/peace/palestinians.html. (11921)
23. Jim Gerrish, "The Lie of the Land or How to Steal a Heritage," Church & Israel Forum: ראה: www.churchisraelforum.com/the_lie_of_the_land.htm. (11570)
24. ראה: סעיף 25 של ה-"מנדט על פלשתינה".
25. ראה: כתב ההקמה של האו"ם. www.middleeastfacts.org/content/UN-documents/UN_Charter_One_Document.htm. (11032)
26. ראה: Eugene V. Rostow, "The Future of Palestine" Institute for National Strategic Studies, November 1993.
- פרופסור רוטוב היה סטרלינג פרופסור למשפטים ופרופסור אמריטוס לענייני ציבור באוניברסיטת ייל; הדיקן של ביה"ס למשפטים בייל (66-1955); פרופסור-חוקר מכובד בתחומי משפט ודיפלומטיה, האוניברסיטה להגנה לאומית; עמית נספח, המוסד האמריקני לפרויקטים. בענת 1967 בתפקידו כתת-מוכיר המדינה לעניינים פוליטיים של ארה"ב, היה דמות מפתח בניסוח החלטת האו"ם 242. ראה גם את מאמרו: "Are Israel's Settlements Legal?" The New Republic, October 21, 1991.
27. ראה: Judge, Sir Elihu Lauterpacht, "Jerusalem and the Holy Places" (London: The Anglo-Israel Association, 1968).
28. שם.
29. בדו"ח הנציב העליון של מנהלת פלשתינה 1920-1925, ירושלים, 22 באפריל 1925, עמ' 24-25.
30. דו"ח המשלחת המלכותית לפלשתינה, יולי 1937, פרק 2, עמ' 31.
31. דו"ח המשלחת המלכותית לפלשתינה, יולי 1937, פרק 2, עמ' 24.
32. דו"ח המשלחת המלכותית לפלשתינה, יולי 1937, פרק 2, עמ' 31.
33. ICJ - מעמדה הבינלאומי של דרום-מערב אפריקה. חו"ד מיעצת מה-11 ביולי 1950, ראה: www.mefacts.com/cached.asp?x_id=10954. (10954)
34. השלכות משפטיות בנוגע למעמדה של הנוכחות המתמשכת של דרום אפריקה בנימביה (דרום-מערב אפריקה) לנוכח החלטת ועדת הבטחון 276 (1970). בית הדין הבינלאומי לצדק, חוות דעת מיעצת מ-21 ביוני 1971 קובעת: "החלטתה האחרונה של אספת חברי-הלאומים וסעיף 80, פסקה 1, בכתב ההקמה של האומות המאוחדות שימרו את מחויבותיהם של המנדטורים. בית הדין הבינלאומי לצדק הכיר בעקביות בכך שהמנדט שרר גם לאחר קצו של חברי-הלאומים".
35. חוות דעת מיעצת מ-9 ביולי 2004, פסקה 49. ראה:

- www.mefacts.com/cache/html/icj/10908.htm. (10908)
36. Eugene V. Rostow, www.mefacts.com/cache/html/bio/10956.htm. (10956)
37. שם. מעובר מהרצאה שניתנה בכנס המנהיגות האמריקנית בעניין ישראל והמזרח התיכון ב-10 באוקטובר 1993 בארלינגטון, וירג'יניה.
38. מפקד האוכלוסין של האו"ם 1922.
www.unu.edu/unupress/unupbooks/80859e/80859E05.htm. (11373)
39. דו"ח מלכותי על פלשתינה, יולי 1937, פרק 2, עמ' 28, פסקה 29.
40. ראה פסקה 70 בחו"ד מייעצת של בית הדין הבינלאומי לצדק, 9 ביולי 2004.
41. בריטיניה הופקדה על מנדט מסוג "A" בעיראק, וצרפת על סוריה ולבנון. דוגמאות לסוגים אחרים של מנדטים הם המנדט מסוג "B" שעליו הופקדה בלגיה ברואנדה-אורונדי, והמנדט מסוג "C" עליו הופקדה דרום-אפריקה בדרום-מערב אפריקה.
42. דו"ח מלכותי על פלשתינה, יולי 1937, פרק 2, עמ' 38.
43. שם. עמ' 39.
44. שם. עמ' 40.
45. ראה נספח ג': סעיף 22 לאמנת חבר-הלאומים.
46. דו"ח מלכותי על פלשתינה, יולי 1937, פרק 2, עמ' 38.
47. הסכם השלום של סורס מ-10 באוגוסט 1920.
www.mefacts.com/cache/html/mandate/11460.htm. (11460)
48. ראה גם הנוסח המלא של ה-"מנדט על פלשתינה" בנספח א'.
49. דו"ח מלכותי על פלשתינה, יולי 1937, פרק 2, עמ' 20.
50. תזכיר בעניין ההבטחות הבריטיות לדר"ח הערבי, מרץ 16, 1939. (11924)
51. "Justice in International Law, Selected Writings of Judge Stephen M. Schwebel." (Cambridge: Cambridge University Press, 1994.)
- השופט פרופסור מ. שוובל כיהן בבית הדין הבינלאומי לצדק מאז 15 בינואר 1981. בין השנים 1994 ו-1997 היה סגן-נשיא בית המשפט, ובין השנים 1997 ו-2000 כיהן בתפקיד נשיא בית הדין. פרופסור שוובל היה בעבר המשנה ליועץ המשפטי למחלקת המדינה האמריקנית וכן ברלינגטון פרופסור לחוק בינלאומי ושל בית הספר ללימודים בינלאומיים מתקדמים באוניברסיטת ג'ונס הופקינס (ווישינגטון). הדעות המצוטטות אינן לקוחות מתוך עמדתו כשופט בבית הדין הבינלאומי לצדק.
52. בנוסף, ראה החלטה 54 (1948) של מועצת-הביטחון של האו"ם.
www.mefacts.com/cache/html/un-resolutions/10894.htm. (10894)
53. תרגום מתוך: הרכבי יהושפט, "האמנה הפלסטינית ומשמעותה: הסברים והשלכות." (ירושלים: מרכז ההסברה / שירות הפרסומים, 1971). ראה גם:
www.mefacts.com/cache/html/palestinians/10366.htm. (10366)
54. חוקת פתח, ראה:
www.Mefacts.com/cache/html/israel/10910.htm. (10910)
55. ראה: (11537) www.mefacts.com/cache/html/territories/11537.htm. וגם
www.yale.edu/lawweb/avalon/mideast/hamas.htm.
56. ראה: http://middleeastfacts.org/content/UN-Documents/Mandate-for-Palestine.htm
57. Covenant of the League of Nations, Article 22. 28, June, 1919 (10914)
58. UN Resolution 181.
www.mefacts.com/cache/html/un-resolutions/10063.htm. (10063)
59. ראה: ההלטת מועצת-הביטחון (1948) S/RES/54.
www.mefacts.com/cache/html/un-resolutions/10894.htm. (10894)
60. ספר השנה של האו"ם 1947-48. דצמבר 31, 1948. ראה:
www.mefacts.com/cache/html/un-documents/11270.htm. (11270)
61. שם.

62. השופט, פרופסור סר אליהו לאוטרפכט, "ירושלים והמקומות הקדושים"
Professor Judge Sir Elihu Lauterpacht, "Jerusalem and the Holy Places."
(London: Anglo-Israel Association, 1968.)
63. Professor Julius Stone (1907-1985)
"Israel and Palestine, Assault on the Law of Nations."
(Baltimore: The Johns Hopkins University Press, 1981.)
פרופסור סטון הוכר כאחד מברי הסמכא המובילים בתחום משפט האומות במאה העשרים.
עבודתו מציגה ניתוח מפורט של העקרונות המרכזיים בחוק הבינלאומי אשר בתשתיתם
של הנושאים שמעלה הקונפליקט הערבי-ישראלי. פרופסור סטון נמנה על אותם מלומדים
יחידי טגולה שזכו להכרה ביותר מתחום אחד, בהיותו אחד מברי הסמכא הידועים בעולם הן
בתורת המשפט והן במשפט הבינלאומי.
64. המועצה הכללית של האו"ם, "המשכם של הדיונים בסוגיה הפלשתינית." ישיבה 128.
UN GA "Continuation of the discussion on the Palestinian question." Hundred and
twenty-eighth plenary meeting. A/PV.128, November 29, 1947. (11363)
65. האומות המאוחדות, המועצה לענייני פלשתינה, הרו"ח החודשי הראשון שהוגש
למועצת הביטחון.
www.mefacts.com/cache/html/un-resolutions/10923.htm. (10923)
66. UN document A/AC.25/W.19
www.mefacts.com/cache/html/un-documents/11070.htm. (11070)
67. יהודה צ. בלום M.Jur. Ph.D
בעל הקתדרה למשפט בינלאומי על שם הרש לאוטרפכט (אמריטוס) באוניברסיטה העברית
בירושלים. שגריר ישראל ונציגה הקבוע באו"ם, 1978-84.

ארץ זו היא ארצי

המנדט על פלשתינה (א"י) ההיבטים החוקיים של זכויות היהודים

אלי א. הרץ

"אלי הרץ ביצע שירות הראוי לציון מיוחד בסקירתו את ההיסטוריה של פלשתינה במאה העשרים ומקורותיו של החוק הבינלאומי בנוגע לזכויות הלאום היהודי בחבל ארץ זה. לעיתים קרובות מדי, פרשנים, דיפלומטים ואירגונים בינלאומיים מתעלמים מההיסטוריה זו משום שלא נוח לזכור שליהודים יש זכויות בפלשתינה. במקום לשכוח או להתעלם מהמציאות ההיסטורית ומהחוק הבינלאומי, נדרשת יוזמה בינלאומית לראות נכוחה את כל העובדות אשר אלי הרץ מציג בעבודתו, לחפש ולדרוש דרכים לאשש ולכבד את זכויותיהם הבינלאומיות של היהודים והערבים כאחד."

פרופסור ניקולאס רוסטו

שירת כיועץ המשפטי של הנציגות הקבועה של ארה"ב בארגון האומות המאוחדות (2001-05).

"עבודה מצוינת של מחקר מלומד הראויה באמת להיקרא "התנ"ך של ה-'מנדט על פלשתינה."

דיויד זינגר

עורך דין אוסטרלי ומתאם של "Jordan Is Palestine International"

"על מסמך זה להיות מופץ לכל אמצעי התקשורת ולכל העוסקים במלאכה פרלמנטאריה. העובדות המוצגות כאן משמיטות את הקרקע מתחת לרגליהם של כל מכחישי המציאות באשר הם."

מלאני פיליפס

סופרת ועיתונאית בריטית. נודעה במיוחד בטורה מעורר המחלוקת שבו היא מעלה נושאים חברתיים ופוליטיים. טור זה מופיע בעיתון "דיילי מייל".

www.melaniephillips.com

האמת

לא תמיד זוכה, אך היא
תמיד צודקת!

אלי א. הרץ

Myths and Facts, Inc.

P.O.Box 941, Forest Hills, NY 11375 | www.MythsandFacts.org | email: Contact@MythsandFacts.org